

Fundament Voor Buitengewoon Talent

Cultuur en Erfgoednota 2025-2030

Concept, 4 juni 2024

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Samenvatting	4
1 Waaron deze nota	5
2 Het publiek	8
3 Ontwikkelingen	10
4 Drie doelen	13
a. Fundament	14
b. Talentontwikkeling	26
c. Buiten	31
5 Hoe gaan we het beleid uitvoeren	35
6 Financiën en risico's	39
Bijlagen	41
• Toelichting op Fundament	
• Overzicht websites organisaties	
• Rapport inwonerspanel Cultuur en Erfgoed	

Tijdens het Open Paleisweekend dirigeert een meisje uit het publiek mee

De conceptnota is nog niet vormgegeven. De afbeeldingen in de conceptnota zijn ter illustratie. In de definitieve nota kunnen andere afbeeldingen worden opgenomen. (Voorkant: Kunstwerk Reizend Zand van Giny Vos, foto: Rob Voss)

Inleiding

Cultuur en Erfgoed dragen bij aan de identiteit van Apeldoorn, aan dat wat onze gemeente - als groene en royale hoofdstad van de Veluwe - bijzonder maakt. Ons cultuuraanbod en ons erfgoed zijn een belangrijk onderdeel van de culturele, sociale en economische aantrekkelijkheid van Apeldoorn.

In onze vorige Cultuur- en Erfgoednota getiteld 'Het Apeldoorns Karakter' hebben we de rijkdom van Cultuur en Erfgoed benadrukt en ingezet op grotere zichtbaarheid. Met deze nieuwe nota bouwen we daarop voort. We zetten de volgende stap naar de ontwikkeling van een sterker profiel dat bij ons past. Tegelijkertijd zetten we er stevig op in, zowel in stad, wijken, dorpen als buitengebied, om Cultuur en Erfgoed betekenisvol te laten zijn voor een breed en divers publiek.

Het afgelopen jaar hebben we gesproken met veel mensen die in de gemeente actief zijn op het gebied van cultuur en erfgoed. Er zijn bijeenkomsten geweest en er is in december een brede sessie met het hele veld geweest in het Zwitsaltheater. De reacties, de aanbevelingen en suggesties die daarin naar voren kwamen, zijn zoveel als mogelijk verwerkt in deze nota.

Brede sessie 'de nieuwe koers van Cultuur- en Erfgoed' in het Zwitsaltheater.

We hebben deze nieuwe Cultuur- en Erfgoednota opgezet als een handvat voor ontwikkeling. We willen vooral vooruitkijken. Dat betekent ook dat we niet heel uitgebreid ingaan op de gemeentelijke taken die al op een andere (wettelijke) manier geborgd zijn en op al het goeds dat er al is. En dat is er volop! De grote inzet van zowel professionals als vrijwilligers in onze gemeente op het gebied van cultuur en erfgoed is van onschatbare waarde voor Apeldoorn. En onze waardering daarvoor is uiteraard enorm. Dat we niet alles benoemen in deze nota doet daar niets aan af.

We schetsen in de volgende hoofdstukken de motieven voor de nota en de ontwikkelingen op gemeentelijk niveau, bij het publiek en in de vakgebieden. Langs de uitvoeringslijnen 'Fundament', 'Talentontwikkeling' en 'Buiten', werken we onze ambitie uit om ons profiel verder te versterken en de sociale relevantie van Cultuur en Erfgoed te vergroten.

Samenvatting

Hier werken we aan

Apeldoorn ontwikkelt zich en groeit verder naar een gemeente met een meer stedelijk karakter maar we willen het Apeldoornse profiel en de sociale kwaliteit van Apeldoorn behouden. De samenstelling van de bevolking verandert geleidelijk. Dat vraagt ook om aanpassing en groei van het aanbod. De infrastructuur van Apeldoorn moet zich daarin meeontwikkelen. Met een toekomstgerichte aanpak wil Apeldoorn zich verder profileren met een cultureel aanbod voor alle leeftijden en achtergronden. Erfgoed krijgt een betere zichtbaarheid en kwaliteitsimpuls. We bouwen voort op bestaande kwaliteiten. Daarbij moeten alle inwoners mee kunnen doen en willen we dat iedereen dezelfde kansen krijgt. Dat kan door de drempels voor kennismaking te verlagen, het aanbod aan te passen of het letterlijk dichterbij brengen van het aanbod. Bij meedoen hoort ook het actief kunnen beoefenen van Cultuur-en erfgoedactiviteiten. Alle talenten, van beginner tot topper, ontwikkelen zich en inspireren elkaar in Apeldoorn. Het podium bij uitstek is onze buitenruimte.

Zo gaan we dat doen

Doelstelling 1

Fundament

De infrastructuur van Cultuur en Erfgoed in Apeldoorn is vitaal en gericht op de toekomst.

Doelstelling 2

Talentontwikkeling

Iedereen kan zijn of haar talent ontwikkelen.

Doelstelling 3

Buitenbeleving

Apeldoorn als het grootste buitenpodium van Nederland

Vier spelende kinderen, park Berg en Bos (foto: Rob Voss)

1. Waarom deze nota

Cultuur en Erfgoed geven kleur, levendigheid en betekenis aan onze gemeente. Een gemeente die veel waarde hecht aan cultuur en erfgoed, zoals wij doen, moet zich blijven ontwikkelen om goed aan te kunnen sluiten bij stedelijke en maatschappelijke veranderingen en de ontwikkelingen in het vakgebied. Na de vorige nota is er een nieuw college aangetreden dat verder bouwt aan de toekomst, met een perspectief tot 2030. Er zijn strategische lijnen uitgezet. Deze nota gaat daarmee aan de slag.

Een van de audiotours van Apeldoorn Stories (foto: Apeldoorn Partners)

Cultuur en erfgoedbeleid

Cultuur en erfgoed zijn overal om ons heen; in gebouwen, onder onze voeten, in ons landschap, in evenementen, boeken, muziek, theater en beelden. Samen vertellen Cultuur en Erfgoed de verhalen en beelden die ons samenbrengen. Over de huidige tijd, het verleden en er worden nieuwe verhalen en beelden gemaakt. Het is bij uitstek een sociale activiteit. We genieten met elkaar van wat we mooi, leuk, spannend of interessant vinden. Cultuur en Erfgoed maken ook een verbinding met het verleden. Smaken en inzichten verschillen en dat maakt het ook tot een uitwisseling van elkaars gezichtspunten. Een gemeente met een sterk aanbod van Cultuur en Erfgoed is aantrekkelijk voor inwoners om zich te vestigen en voor bedrijven die werknemers aan zich willen binden. Samen met de toeristische betekenis hebben Cultuur en Erfgoed daarom een belangrijke economische functie. Historische gebouwen en landschappen, archeologische vindplaatsen en kunst in de openbare ruimte geven de omgeving kwaliteit en betekenis. Deze functies zijn onderling verweven en ook niet los van elkaar te koppelen. Cultuur en Erfgoed hebben bovendien een eigen vakmatige betekenis die zich moet blijven ontwikkelen.

Gemeentelijk beleid

De betekenis van Cultuur en Erfgoed is onderdeel van de ontwikkelingen die Apeldoorn doormaakt en gaat doormaken. Met de Omgevingsvisie 2040 is de koers uitgezet naar groei en de kwaliteit die Apeldoorn daarbij wil versterken. Apeldoorn gaat groeien, wil stadmaken en wil tegelijkertijd de sociale en groene kwaliteit koesteren en versterken. Opgaven als de energietransitie, duurzaam toerisme op de Veluwe en de Omgevingswet vragen om extra aandacht. De kadernota Citymarketing benadrukt de thema's Groen en Royaal. De kadernota Maatschappelijke Ontwikkeling legt de nadruk op het belang van de sociale basis.

Het is belangrijk dat mensen elkaar ontmoeten, kennen, waarderen en vertrouwen. Iedereen moet gelijke kansen krijgen om mee te doen. De kadernota Evenementen geeft het belang van ontmoeting en inspiratie.

Met deze opgaven voor ogen kijken we opnieuw naar het beleid Cultuur en Erfgoed. Een voorschot daarop is gegeven in het [coalitieakkoord](#) 'Handen uit de mouwen en aan de slag': Werken aan een aantrekkelijk cultureel aanbod, sociale en ruimtelijke kwaliteit, erkenning van het belang van verenigingen en vrijwilligers, talentontwikkeling en werken aan een aantrekkelijke uitnodigende buitenruimte. De rol van culturele organisaties in de veranderende samenleving moet passend zijn. Vanuit het erfgoedbeleid werken we meer integraal aan het toevoegen van betekenis en kwaliteit. Erfgoed wordt het vanzelfsprekende uitgangspunt bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Illustratie Erik Nieuwenhuis

Voortbouwen

In de vorige nota '[Apeldoorns Karakter](#)' hadden we als doel de herkenbaarheid van Apeldoorn te vergroten met een onderscheidend aanbod en meer zichtbaar erfgoed. Ten tijde van het vaststellen van die nota brak de coronapandemie uit. Een periode die een grote impact heeft gehad op onze inwoners, ondernemers, organisaties, verenigingen en de gemeente zelf. Als alles stilvalt, zie en voel je nog meer de waarde van wat je niet kan of mag. In de Cultuur- en Erfgoedsector hebben we veerkracht en creativiteit gezien. Toch of misschien wel juist daardoor zijn veel van de doelen van de afgelopen nota gerealiseerd of opgestart.

De afgelopen periode is het erfgoedbeleid geactualiseerd. Steeds vaker ligt daarbij de nadruk op het toevoegen van een echt Apeldoornse identiteit binnen de stedelijke ontwikkelingen en wordt er meer vanzelfsprekend meegedacht in de energietransitie. Een voorbeeld hiervan is de duurzaamheidsdienst. In de tussentijd is Het Grote verhaal van Apeldoorn ontstaan, zijn er audiotours, verbeeldingen en informatieborden gemaakt, waardoor de erfgoedverhalen beter beleefbaar zijn geworden. Verder hebben de Culturele- en Erfgoedorganisaties een begin gemaakt met inzet op deelname door de Cultuur- en

Erfgoededucatie te versterken en te werken aan laagdrempeligheid. Met het model van 'Cultuureducatie Met Kwaliteit' is educatie op de scholen versterkt en leerlingen zijn bijvoorbeeld betrokken bij het Apeldoornsche Bosch en de Open Monumentendagen.

Een nieuwe culturele subsidieregeling is gestart om meer ruimte te geven aan onderscheidende culturele initiatieven. Ook is met een publiekscampagne het cultureel aanbod breed gedeeld bij inwoners en bezoekers. Professionele instellingen en amateurverenigingen zijn meer gaan samenwerken waarbij de instellingen de rol van mentor en aanjager op zich zijn gaan nemen. Projecten, evenementen en kunstuitingen in de openbare ruimte zijn extra gestimuleerd.

De komende periode bouwen we verder op deze resultaten. We blijven ons inzetten voor het versterken van het unieke Apeldoornse karakter, het bieden van een onderscheidend aanbod en het stimuleren van educatie en participatie. We leggen hierbij ook nieuwe accenten.

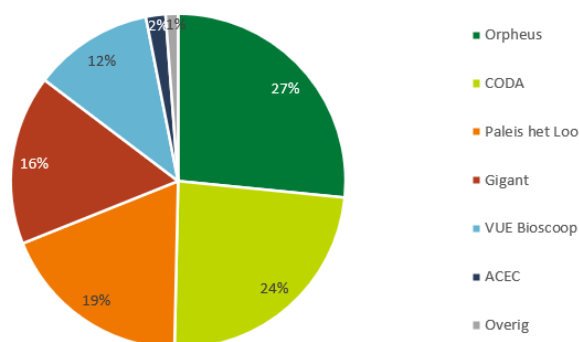
Optreden van de Veluwe Cantorij in de Onze Lieve Vrouwekerk tijdens Open Monumentendag (foto: Rob Voss)

2. Het publiek

Net als bij de vorige nota is er ook nu een peiling onder ons bewonerspanel gehouden. Er is onderzoek gedaan naar de voorkeuren van toekomstige inwoners en er is onderzoek gedaan naar de beleving van jongeren. Over het algemeen is er tevredenheid met het huidige aanbod, maar naar de toekomst toe mag het wel wat avontuurlijker zijn. Evenementen zijn voor alle groepen, inclusief jongeren, relevant. Concerten vinden zij ook belangrijk. We nemen de uitkomsten van de peiling mee bij de bespreking van het 'Fundament'.

Het bewonerspanel

De inwoners van Apeldoorn hebben een brede belangstelling, met muziek en film bovenaan de lijst. Er is veel waardering voor de culturele organisaties. Ten opzichte van de vorige keer is Het Loo gestegen, wat verklaarbaar is door de heropening. De diagram laat de verdeling zien in de antwoorden op de vraag welke organisaties belangrijk worden gevonden voor Apeldoorn.

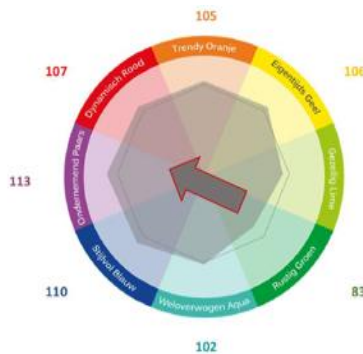
Evenementen als Open Monumentendagen en culturele evenementen als het Drakenbootfestival zijn toppers in de belangstelling. Meer dan een derde van de deelnemers aan het panel vindt ook de Culturele Pleinmarkt belangrijk en 17% waardeert Muziekzomer Gelderland.

In totaal is 19% van de respondenten zelf actief in Cultuur of Erfgoed als beoefenaar. Dat is 6% meer dan bij de vorige peiling. Meer mensen zijn thuis actief, wat een logisch gevolg is van de Coronapandemie. Kunst in de Openbare Ruimte en historische beelden worden goed gekend en gewaardeerd. Wanneer gevraagd wordt naar de extra inspanningen die in het nieuwe beleid een plek zouden moeten krijgen, vindt ongeveer 20% dat monumenten extra aandacht verdienen en 20% pleit ook voor meer aandacht voor evenementen.

De nieuwe inwoners

Apeldoorn maakt zich op voor een flinke groei van 165.000 naar minimaal 180.000 inwoners. Een onderzoek dat is uitgevoerd in het kader van de ontwikkeling van het BSK-gebied (Binnenstad, Spoorzone, Kanaalzone) geeft een beeld van de verschuivingen in de belangstelling van inwoners. Bij dit leefstijlonderzoek worden acht groepen onderscheiden. In onderstaande illustratie geeft de pijl de richting aan van de ontwikkeling van de inwoners van Apeldoorn richting 2030/2040, en hun voorkeuren.

- o Rood, jonge trendsetters
- o Oranje, trendvolgers, sociaal
- o Geel, eigentijds, relaxed leven, interactief
- o Lime, gemoedelijk, sociaal, dorps
- o Groen, harmonieus, gemoedelijk, rustig
- o Aqua, Introvert, ruimdenkend, betrokken,
- o Blauw, zakelijk. Stijlvol
- o Paars, ondernemend, prestatiegericht, lifestylewonen

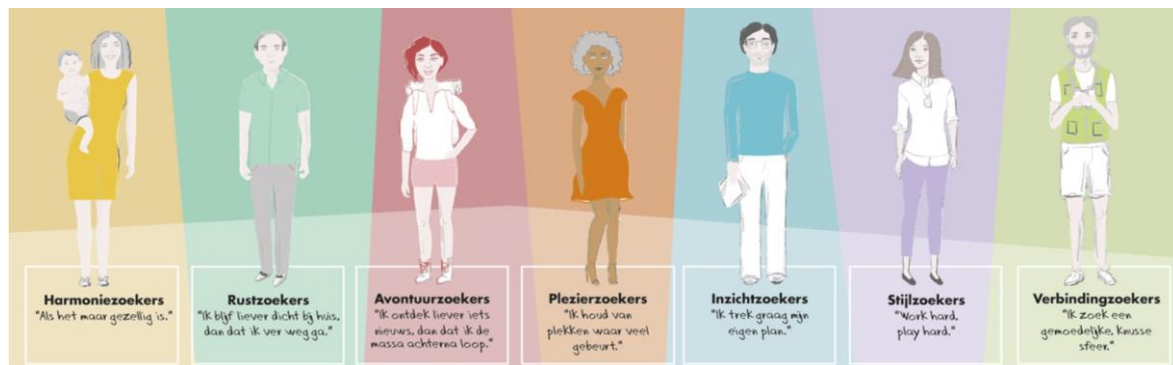

Met de groei van Apeldoorn en het aantal toekomstige inwoners wordt verwacht dat het accent opschuift naar behoefte aan een meer avontuurlijke programmering. De vraag naar cultuur voor liefhebbers zal groeien. Zij vragen om bijzonder en stijlvol aanbod en zoeken gelegenheden om elkaar te ontmoeten.

Jongeren

Er is gesproken met jongeren om te peilen wat hun behoefte is. Het belang van de sociale functie wordt onderstreept, zoals plekken om samen te komen met elkaar. Een groot deel van hen hoeft niet zelf in de weer te gaan met cultuur, maar kijkt of luistert liever naar wat anderen maken. Hierbij zijn met name festivals, feestjes en concerten populair en gewenst. De jongeren geven aan dat het allemaal wel een tandje groter en ambitieuzer mag, bijvoorbeeld door meer aansprekende artiesten naar Apeldoornse festivals te halen. Vooral studenten, jongeren rond de leeftijd 18-22 jaar, missen een bruisend uitgaansleven in Apeldoorn en zoeken plekken om elkaar te ontmoeten. Een deel van hen heeft het gevoel niet alle culturele activiteiten te kunnen vinden, ook al hebben ze er wel interesse in.

Bezoekers

Er is ook onderzoek gedaan naar het type bezoekers. Het grootste deel van de bezoekers aan Apeldoorn kunnen we omschrijven als 'Harmoniezoeker'. Zeker een derde van de bezoekers aan de Veluwe en Apeldoorn schaart zich onder de 'Inzichtzoekers', 'Stijlzoekers' en 'Avontuurzoekers'. Het aanbod voor deze groepen blijft op dit moment nog achter bij de vraag. Dit type bezoeker is gericht op zoek naar inhoudelijke content en een kwalitatieve beleving. Extra inzet op de beleving van Cultuur en Erfgoed en het aanbieden van kwalitatief hoogstaande producten hiervoor, wordt door deze bezoekers zeker gewaardeerd. Op toeristisch en recreatief vlak wordt in Apeldoorn en op de Veluwe dan ook meer ingezet op deze doelgroepen. De uitkomsten sluiten in grote lijn aan bij de bovengenoemde uitkomsten van het onderzoek naar toekomstige inwoners.

3. Ontwikkelingen

We zien vijf ontwikkelingen waar we met het Cultuur- en Erfgoedbeleid vooral op moeten inspelen. Ze zijn ook een vertaling van het coalitieakkoord, de Omgevingsvisie 2040 en de nota Maatschappelijke ontwikkeling.

Nieuwe stedelijke gebiedsontwikkeling

We gaan vormgeven aan nieuwe gebiedsontwikkelingen. Die moeten niet kleurloos zijn, maar een karaktervolle Apeldoornse invulling krijgen. We bouwen voort op de al bestaande kwaliteiten. De geschiedenis van Apeldoorn is uitgangspunt en inspiratiebron bij deze ruimtelijke ontwikkelingen. Daarnaast is het belangrijk om vanaf het begin Kunst in de Openbare Ruimte een plek te geven bij ontwikkelingen, om de herkenbaarheid en ruimtelijke kwaliteit te versterken. En natuurlijk moeten ook culturele voorzieningen, passend bij de maat van het gebied, een vanzelfsprekend onderdeel zijn van de gebiedsontwikkeling.

Het zwitsalterrein

Veranderende samenstelling bevolking

Apeldoorn kent een bovengemiddelde vergrijzing, maar er gaan ook nieuwe mensen bij komen. De nieuw te ontwikkelen gebieden zullen jongere doelgroepen aantrekken. Een aanbod dat inhoudelijk meer onderscheidend en avontuurlijker is, beantwoordt aan de verwachte vraag en sluit ook aan bij de belangstelling van bezoekers. Met de ambitie om meer studentenstad te worden, zal ook moeten worden ingespeeld op een aanbod dat hen aanspreekt.

Sociale betekenis van Cultuur en Erfgoed is belangrijker

Cultuur en Erfgoed hebben een belangrijke sociale functie. Dat geeft ook de verplichting om

ervoor te zorgen dat Cultuur en Erfgoed van betekenis zijn voor veel groepen in de samenleving. Dit geldt des te meer in een samenleving waar de verschillen en afstanden tussen mensen groter zijn dan vroeger. Cultuur en Erfgoed geven identiteit aan een gemeente en kunnen helpen om je thuis te voelen. Het draagt bij aan een stabielere sociale basis, omdat je meestal samen van cultuur geniet en het een mooie manier is om elkaar te leren kennen en te begrijpen.

Optreden van sambagroep Umoja op het stallenplein tijdens het Open Paleisweekend

Regionalisering van het landelijke beleid

Ook op het gebied van Cultuur en Erfgoed is landelijk veel debat over de positie van de regio. De tendens gaat in de richting van sterkere ondersteuning van de regio. De VNG heeft bij de regering gepleit voor een sterkere gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de basis in steden en dorpen, voor talentontwikkeling en nationale top. Een nieuw landelijk systeem wordt in 2029 ingevoerd. Om daarin mee te kunnen doen wordt het belangrijker om te werken aan een sterker profiel van Apeldoorn.

Omgevingswet

Door de invoering van de Omgevingswet hebben gemeenten meer ruimte gekregen hun eigen beleid op de fysieke leefomgeving vorm te geven. De wet verplicht gemeenten onder

andere om in hun omgevingsplan rekening te houden met cultureel erfgoed in brede zin, zodat erfgoed goed wordt beschermd en integraal onderdeel uitmaakt van de ruimtelijke afwegingen. Nieuw hierin is het voorkomen van aantasting van de omgeving van het monument, zodat het monument hierdoor niet wordt ontsierd of beschadigd. Hoe dit in het omgevingsplan gaat landen mogen gemeenten grotendeels zelf verder uitwerken. De komende tijd gaan we hier concreet ervaring mee opdoen, waarna wordt bekeken of en hoe dit in regels en/of afspraken kan worden gevangen.

Landhuis de Ploeg in Wiesel (foto: John de Jong)

4. Drie doelen

Apeldoorn heeft veel te bieden op het gebied van Cultuur en Erfgoed en we zijn de afgelopen jaren verder gekomen met het 'Apeldoorns Karakter'. Daar gaan we mee door. Maar we kijken ook naar de langere termijn. We werken langs drie aandachtsgebieden om toekomstbestendig te worden en ons profiel te versterken. In het volgende hoofdstuk werken we de doelen uit.

Doelstelling 1

Fundament

De infrastructuur van Cultuur en Erfgoed in Apeldoorn is vitaal en gericht op de toekomst.

Onder ons fundament verstaan we het geheel van onze culturele infrastructuur en ons ruimtelijk erfgoed. Het samenspel van organisaties, locaties en huisvesting moet doelmatig en efficiënt zijn. Het culturele- en erfgoedprofiel wordt aangescherpt. We kijken naar het totaal en niet alleen naar de afzonderlijke organisaties. We werken aan de toekomstbestendigheid van ons erfgoed.

Doelstelling 2

Talentontwikkeling

Iedereen kan zijn of haar talent ontwikkelen.

Apeldoorn wordt meer een gemeente waar talenten, van beginner tot top, elkaar inspireren. Zo versterken we ook het draagvlak voor Cultuur en Erfgoed. Alle kinderen moeten dicht bij huis kunnen deelnemen. We gaan meer jonge professionals aan ons binden en versterken ons profiel van Apeldoorn als stad en gemeente van talentontwikkeling.

Doelstelling 3

Buitenbeleving

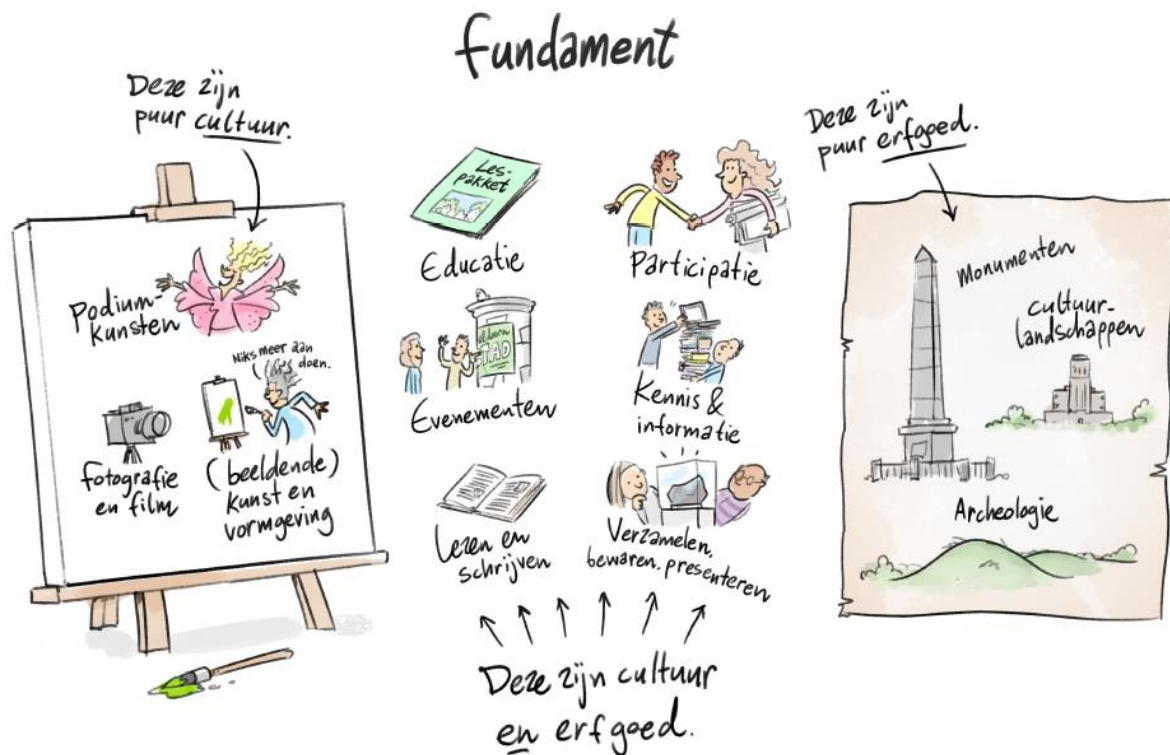
Apeldoorn als het grootste buitenpodium van Nederland

De openbare ruimte is bij uitstek de plek voor laagdrempelige toegang tot Cultuur en Erfgoed voor alle inwoners. Als hoofdstad van de Veluwe en met veel groene ruimte hebben we een onderscheidend vertrekpunt dat we meer gaan benutten.

Muurschildering Papavers tot Pillen van Harry Meek

Fundament

Illustratie Erik Nieuwenhuis

Het fundament van ons beleid bestaat uit de Cultuur- en Erfgoedorganisaties (professionals en vrijwilligers), de voorzieningen, kunst in de openbare ruimte, ons gebouwd erfgoed, archeologische vindplaatsen en cultuurlandschappen. Dat hele fundament willen we toekomstgericht maken. Gericht op de uitdagingen die de groei van Apeldoorn met zich meebrengt, op een versterking van de sociale functie, een optimale taakverdeling tussen organisaties en doelmatig gebruik van accommodaties. Een bijzonder en belangrijk aspect voor de toekomstgerichtheid is de verduurzamingsopgave en de energietransitie. En specifiek voor erfgoed ook de invoering van de Omgevingswet. We gaan hieronder dieper in op het fundament aan de hand van de activiteiten die erin plaatsvinden. (Voor een toelichting verwijzen we naar de bijlage.)

De vragen

Om richting te geven aan de keuzes in het beleid kijken we naar het fundament en de organisaties vanuit de volgende vragen:

- Zijn er knelpunten in het huidige fundament?
- Is er in het fundament een goede verdeling over centrum, wijken en dorpen?
- Is de huidige verdeling van functies over de organisaties en de accommodaties toekomstbestendig?
- Kan het fundament inspelen op de ontwikkelingen die we noemden; de invoering van de Omgevingswet, nieuwe gebiedsontwikkeling, veranderende bevolkingssamenstelling, regionalisering en het belang van de sociale betekenis van Cultuur en Erfgoed?

De antwoorden

Knelpunten:

- De belangrijkste problemen zien we bij het poppodium van Gigant, dat technisch en in capaciteit niet voldoende is voorbereid op een toekomst met een sterke positie van de popmuziek.
- Bij de amateurkunst zien we een langzaam afnemende aanwas en organisatorische capaciteit bij de verenigingen. Het gaat vaak, maar niet alleen, om de betrokkenheid van jongere leden (50-).
- CODA-museum heeft te weinig middelen om in landelijke betekenis te groeien.
- Sinds het verdwijnen van de klassieke muziekschoolfunctie van Markant na de fusie, wordt een samenhangende infrastructuur voor educatie en participatie voor jeugd na schooltijd gemist. Dit komt het sterkst naar voren bij het ontbreken van een doorlopende leerlijn voor muziekeducatie.
- Apeldoorn beschikt niet over een goed herkenbare centrale plek waar Het grote verhaal van Apeldoorn verteld wordt voor inwoners en bezoekers.
- Ons erfgoedbeleid beweegt mee met de ontwikkelingen in de samenleving, zoals de energietransitie en benodigde (stedelijke) ontwikkelingen. Dat vraagt om een balans tussen het daadwerkelijk beschermen van erfgoed en het aansturen op goed integraal ontwerp waarin erfgoed vanzelfsprekend wordt meegenomen.

Verdeling over centrum, dorpen en wijken:

Er is veel cultureel aanbod binnen het centrumgebied van de gemeente. Om Cultuur en Erfgoed laagdrempeliger te maken en dicht bij de inwoners te brengen, is er relatief weinig aanbod dicht bij de leefwereld van de inwoners. Zoals in het coalitieakkoord opgenomen willen we de mogelijkheden van schoolgebouwen en pleinen beter benutten. Natuurlijk blijft er altijd ook aanbod dat speciale voorzieningen en een centrale ligging nodig heeft, en daardoor vaak het meest passend is in de binnenstad.

Functies en accommodaties:

Voor een doelmatige aanpak van toekomstgerichte ontwikkeling is meer samenwerking en coördinatie nodig. Binnen organisaties zijn er zowel interne functies als naar buiten gerichte functies, zoals doelgroepstrategie, promotie en het organiseren van activiteiten op locatie. Het valt op dat deze functies veel overeenkomsten vertonen. Daar is op termijn winst te halen in efficiency en effectiviteit. Huisvestingskosten drukken vaak zwaar op de begroting. Mogelijk is ook daarin verbetering te organiseren. Verder kan samenwerking meer effectief zijn, bijvoorbeeld doordat het een voorziening in een wijk of dorp versterkt. De communicatie over activiteiten, ook van verenigingen en vrijwilligers, kan ook verbeterd worden. Voor een toekomstbestendig fundament is het ook wenselijk dat samenwerking tussen de grotere gesubsidieerde organisaties en andere aanbieders verder wordt ontwikkeld.

Project de onbegrensde kinderen van Joji School of Arts met nieuwkomers en vluchtelingen in het Zwitsaltheater (foto Rob Voss)

Inspelen op ontwikkelingen:

- Met de invoering van de Omgevingswet heeft de gemeente tot 2032 de tijd om ervoor te zorgen dat in het omgevingsplan de bescherming van ons cultureel erfgoed goed is verwerkt.
- Bij nieuwe gebiedsontwikkelingen is het van belang dat er geen kleurloze, inwisselbare wijken ontstaan. De identiteit en kwaliteit die Erfgoed hier kan inbrengen, is van grote waarde, net als Kunst in de Openbare Ruimte.
- Op termijn moeten in de nieuwe gebieden culturele voorzieningen een plek krijgen, waarbij samenwerking tussen organisaties nodig is.
- De veranderende bevolkingssamenstelling vraagt om een aanbod dat meegroeit in omvang en karakter. De organisaties achten we in staat om die geleidelijke verandering door te voeren in hun strategisch publieksbeleid.
- De tendens bij het Rijk om meer in de richting van de regio te bewegen vraagt om opbouw van een sterker profiel en samenwerking met andere gemeenten.
- We kiezen binnen het Cultuurbeleid voor drie focusdisciplines; Muziek, Kunst Openbare Ruimte en Fotografie.
- Cultuur en Erfgoed hebben een belangrijke sociale functie. Een brede deelname van de Apeldoorners hoort daarbij. Daarvoor kan aanpassing van aanbod nodig zijn of bijvoorbeeld een andere plaats van aanbieden. Door bijvoorbeeld meer informatie uit het archief op historische plekken te laten zien. Hiervoor zijn wel stappen gezet maar de bredere participatie is een aandachtspunt. Dat geldt zowel voor Erfgoed als voor Cultuurdeelname.

Stadsbeiaardier Boudewijn Zwart gefotografeerd vanaf het torenkamertje van het oude Raadhuis door voormalig stadsfotograaf Sven Scholten

Actiepunten fundament

Podiumkunsten

In podiumkunsten zijn Orpheus en Gigant de belangrijkste spelers en is ook de functie van het Zwitsaltheater opkomend. Daarnaast vinden op meer locaties uitvoeringen plaats zoals in de Grote Kerk, CODA of ACEC. Het gebouw van Gigant kent (vooral) voor de functie van poppodium grote knelpunten. Met het oog op de regionale positie van Apeldoorn en de instroom van studenten in de toekomst vinden we een goed functionerend poppodium van belang. Daarvoor zijn verschillende scenario's denkbaar, inclusief een andere locatie of organisatie.

- Een eerste onderzoek heeft ons een indicatie gegeven van de marktruimte voor popmuziek. We gaan verder onderzoek doen naar de mogelijkheden voor een aanvullende popzaal voor Apeldoorn dat een groter bereik kan hebben. We nemen daarin mee dat bijvoorbeeld ook in Orpheus popprogrammering plaatsvindt.

Fotografie en Film

Fotografie is een van onze focus-disciplines. Apeldoorn Photo en CODA zijn hierin actief, en er is een Stadsfotograaf. Ook is er de fotovakschool, die niet onder gemeentelijk beleid valt. We gaan Apeldoorn Photo de komende jaren meerjarig financieren zodat er een einde komt aan de jaarlijkse onzekerheid. We willen dat de stichting zich verder ontwikkelt tot een koepel van alle fotografie-activiteiten, vergelijkbaar met de rol van het Erfgoedplatform bij Erfgoed. Er komt een ruimer activiteitenbudget. We willen de aanwezigheid van fotografie en de

samenwerking tussen de partijen versterken. Een tweejaarlijkse manifestatie Apeldoorn Fotostad is belangrijk. Voor film is Gigant de belangrijkste aanbieder die wij subsidiëren. Deze arthouse-functie handhaven we, ook in de veranderende accenten voor Gigant.

- Apeldoorn Photo wordt de komende vier jaar gefinancierd in de basis, met een groter budget.

Beeldende kunst, vormgeving en architectuur

Het is van belang dat Apeldoorn een aantrekkelijke vestigingsplaats is voor kunstenaars. Een voorwaarde hierin is dat er voldoende betaalbare ateliers beschikbaar zijn. Als gemeente kunnen we hier maar beperkt in sturen. We verkennen in de komende jaren de mogelijkheden als die zich voordoen. Ook financiële bijdragen voor productie kan het klimaat voor kunstenaars versterken. We starten met een 'makersregeling' voor projecten door kunstenaars.

- Bij leegstand van gemeentelijk vastgoed en bij overgangperiodes van ontwikkelingsgebieden streven we, indien mogelijk, naar een invulling met gezamenlijke ateliervoorzieningen en broed- en experimenteerplaatsen.
- Voor professionele kunstenaars die in de gemeente wonen of werken komt er een 'makersregeling' waarmee zij subsidie kunnen krijgen voor projecten, gerelateerd aan het speerpunt Buiten/ Erfgoed.

Apeldoorn is sterk in Kunst in de Openbare Ruimte. Naast ACEC levert stichting Wilhelminaring een belangrijke bijdrage. Er zijn ook interessante plannen voor een nieuwe aanmoedigingsprijs. Voor de toekomstbestendigheid van dit onderdeel moet de organisatiekracht van stichting Wilhelminaring worden versterkt. We vinden ook samenwerking met CODA en ACEC belangrijk.

- We stellen een versterking voor van de organisatiekracht van de stichting Wilhelminaring door samenwerking met ACEC en CODA en door uitbreiding van het budget om de aanmoedigingsprijs te realiseren. Wilhelminaring financieren we de komende periode in de basis.

Met het speerpunt Kunst in de Openbare Ruimte willen we ook een bovenlokale functie vervullen in debat, expertise, experiment en expositie. ACEC ontwikkelt hiervoor plannen en wordt organisatorisch versterkt. Samenwerking met CODA en met de stichting Wilhelminaring zien we als noodzakelijk.

- ACEC ontwikkelt zich tot bovenlokaal centrum voor kunst in de openbare ruimte.

Cultuur- en erfgoededucatie

Cultuur- en erfgoededucatie gaat in ons beleid over activiteiten binnen het onderwijs om kinderen te laten kennismaken. In Apeldoorn heeft Gigant op het gebied van cultuur- en erfgoededucatie een belangrijke taakstelling, onder andere als uitvoerder van de landelijke regeling Cultuureducatie Met Kwaliteit. Ook de andere grotere organisaties dragen bij aan cultuureducatie. Het bereik is vrijwel 100% in het primair onderwijs. Het lokale erfgoed is nog wel te weinig onderdeel van de cultuureducatie in het onderwijs.

- We vragen de organisaties zich verder in te spannen voor bereik in het Speciaal Onderwijs en Voortgezet Onderwijs.
- Gekoppeld aan Het grote verhaal van Apeldoorn wordt de erfgoededucatie in het onderwijsaanbod versterkt.

Tijdens het Urban APD Festival stroomde het marktplein vol met liefhebbers van urban arts & sports (foto David Jagersma)

Participatie

Dit thema kent twee onderdelen; vergroten van deelname aan het aanbod en zelf actief zijn in amateurkunst /verenigingen. Versterken van de deelname aan het aanbod vinden we een basale verantwoordelijkheid van de organisaties. We menen dat meer aanbod in de wijken en dorpen dit kan versterken en tegelijkertijd kan helpen de voorzieningen daar van een impuls te voorzien.

- Bij de prestatieafspraken met de organisaties nemen we op dat er meer aanbod in de wijken en dorpen wordt verzorgd, in afstemming met de bestaande voorzieningen.
- We maken prestatieafspraken over de voortzetting van de activiteiten en resultaten die we verwachten van de Impuls Jongerencultuur die per april 2024 aan te vragen is
- Omdat jongeren aangeven het aanbod onvoldoende te kunnen vinden gaan we de organisaties vragen samen te werken aan de communicatie hierover.
- De samenwerking binnen de gemeente met Sport op het gebied van Urban, zetten we voort, waarbij we, waar relevant, de culturele organisaties betrekken.
- We nodigen onze inwoners actief uit om mee te schrijven aan Het grote verhaal van Apeldoorn.
- We brengen de geschiedenis naar onze inwoners toe, bijvoorbeeld door de mobiele archeohotspot, verhalen tafels, erfgoedverbeeldingen, informatieborden, en verklarende straatnaamgeving.

De Veluwe Archeohotspot is mobiel en kan overal ingezet worden

Apeldoorn heeft een rijk verenigingsleven, vooral op het gebied van muziek en erfgoed. Ook buiten verenigingsverband zijn veel mensen actief bezig met Cultuur of Erfgoed. De toekomstbestendigheid van de amateurverenigingen staat onder druk. Er is minder aanwas van leden en beperkte organisatiekracht.

- We versterken de zichtbaarheid van alle amateurkunst en vrijwilligersorganisaties. We gaan hierover in gesprek met relevante partijen en reserveren budget voor initiatieven, bijvoorbeeld rondom de Pleinmarkt of de maand van de amateurkunst.
- We vragen Gigant om het voortouw te nemen met activiteiten waarmee ook de amateurs buiten de verenigingen worden betrokken. Dit in samenwerking en afstemming met Orpheus en CODA.
- Het budget voor amateurkunst wordt verhoogd maar niet met een generieke verhoging. We gaan in overleg met de sector bepalen hoe inzet het meest doelmatig is.
- Om de toekomstbestendigheid van vrijwilligersorganisaties te vergroten blijven we streven naar samenwerking met professionele organisaties, zonder dat we de kracht van de vrijwilligersorganisaties tenietdoen.
- Er blijft meerjarige subsidie in de basis voor het Erfgoedplatform.

Culturele en Erfgoedevenementen

Culturele evenementen en Erfgoedevenementen als Maaiveld en Open Monumentendagen zijn een uitstekende manier om een breder publiek te bereiken. We willen vooral aandacht besteden aan een breder publieksbereik van Maaiveld. De formule is goed maar moet zich verder ontwikkelen. De Open Monumentendagen geven we een stabielere basis.

- We gaan de komende jaren door met financiering van Maaiveld waarbij we jaarlijks subsidieafspraken maken om de ontwikkeling te volgen.
- De organisatie van de Open Monumentendagen blijven we financieren.

Genieten van de optredens tijdens festival Maaiveld

Lezen en schrijven/ Kennis en Informatie

De bibliotheek heeft bij uitstek een functie om taalachterstanden te verminderen en het lezen te bevorderen. De uitleenfunctie en het ledenaantal loopt langzaam maar gestaag terug. De landelijke tendens is dat dit met name bij volwassenen speelt. De bibliotheek heeft ook een bredere functie om ontmoeting te bevorderen rondom kennis en cultuur. Wij zien een verschuiving van het accent van de centrale vestiging naar de wijken en dorpen, als logische keuze. Ook in de geest van de aanstaande nieuwe bibliotheekwet die fysieke nabijheid als belangrijk onderwerp zal hebben.

De traditionele manier van kennis verzamelen en delen is inmiddels grotendeels vervangen door het internet. Het omgaan daarmee is niet voor iedereen mogelijk. Daar ligt een taak voor de bibliotheek die met name op decentraal niveau vorm moet krijgen. Datzelfde geldt voor publieksactiviteiten als informatieavonden of lezingen, mits op de doelgroep afgestemd.

- De bibliotheekfunctie in de wijken en dorpen en op scholen wordt geïntensiveerd. Bij de uitvoering en locaties is leidend wat doeltreffend en efficiënt is.
- Het versterken van ontmoetingsvoorzieningen in wijken en dorpen is mede doel. Vooral de bredere functie van de bibliotheek leent zich daarvoor.
- We gaan kennis en informatie laagdrempelig en in de dagelijkse leefomgeving delen, bijvoorbeeld door informatievoorziening bij historische plekken en bij kunst in de openbare ruimte.
- Wij stimuleren onze inwoners om zelf bijdragen te leveren aan Het grote verhaal van Apeldoorn.
- Onze erfgoed informatie wordt via het Digitaal Stelsel Omgevingswet en het archief van CODA toegankelijk gemaakt voor het brede publiek.

Tijdens de kinderboekenweek in 2020 presenteert de toenmalige kinderburgemeester Jorn het kinderboek 'Lang geleden in Apeldoorn' (foto Renee Krijgsman)

Presenteren, bewaren, verzamelen

De museumfunctie van CODA en de expositie- en ontmoetingsfunctie van ACEC zijn de twee belangrijkste onderdelen van het tonen van hedendaagse kunst. CODA heeft als middelgroot museum te weinig werkbudget om toekomstbestendig te zijn. De huisvestingskosten staan niet in verhouding tot het werkbudget van CODA. ACEC heeft een specifieke, meer lokale en regionale functie, maar een zeer beperkt publieksbereik. We kiezen voor een meer bovenstedelijke positie van ACEC als ontwikkelcentrum voor Kunst in de Openbare Ruimte. Voor CODA zien we een versterking van de regionale en lokale functie als richting. Samenwerking tussen deze organisaties zien we als een kans om het fundament op dit punt toekomstbestendig te maken.

- We gaan in gesprek met CODA en met ACEC om in onderlinge afstemming en samenwerking een betere positionering van beide organisaties te realiseren.

De historische collectie bij CODA is een bron die meer gebruikt kan worden voor Het grote verhaal van Apeldoorn. Het ontbreekt nog aan een herkenbaar fysiek punt in de gemeente waar de geschiedenis van Apeldoorn samenhangend en op eigentijdse wijze wordt gepresenteerd voor inwoners maar zeker ook voor bezoekers. Een bijzondere betekenis bij presenteren en bewaren heeft Stichting Apeldoornsche Bosch. Deze moet kunnen rekenen op meerjarige financiële zekerheid.

- We inventariseren de historische collecties bij CODA zodat deze goed aansluiten bij Het grote verhaal van Apeldoorn.
- We streven een aansprekende locatie na waar de geschiedenis van Apeldoorn wordt gepresenteerd aan inwoners en bezoekers.
- Naast een centrale vaste locatie zorgen we ervoor dat met maatwerk Het grote verhaal van Apeldoorn meer op de locaties zichtbaar is waar dit verhaal goed past. Van tijdelijke, enkele vitrines tot semi-permanent zoals in het theehuis Berg en Bos.
- Stichting Apeldoornsche Bosch krijgt meerjarige subsidie.

Herinneringscentrum het Apeldoornsche Bosch

Gebouwd erfgoed

Waardevolle gebouwen en structuren geven kwaliteit, kleur en identiteit aan de stad, dorpen en het buitengebied, en maken de omgeving rijker en interessanter. Goed erfgoedbeleid houdt onze gemeente aantrekkelijk en vitaal. Met een recent vastgestelde erfgoedverordening, een nieuwe beleidsregel voor zonnepanelen en de data op orde voor de Omgevingswet is de basis van het erfgoedbeleid geactualiseerd. Zo kan met de meest recente regels en data gewerkt worden in de advisering bij ruimtelijke ontwikkelingen.

We adviseren bij de verduurzaming, restauraties en verbouwingen van ons gebouwd erfgoed en stimuleren dit met subsidie. Ook denken we mee bij gebiedsontwikkelingen en transformatieprojecten om te kijken hoe de cultuurhistorie benut kan worden als kans om extra betekenis en kwaliteit in de plannen op te nemen. Hiervoor maken we cultuurhistorische analyses en waar nodig transformatiekaders en wordt bouwhistorisch onderzoek uitgevoerd. Bij ontwikkelingen werken we vanuit het motto: behoud door ontwikkelen met respect voor de historische waarde.

Het Hertzbergerpand is daarvoor het meest urgente voorbeeld. Ook het oude Raadhuis willen we als gemeentelijk monument een nieuwe functie geven en daarmee de publieke toegankelijkheid blijvend vergroten.

- We onderzoeken de mogelijkheden (fysiek, programmatisch en budgettair) om het Hertzbergerpand te restaureren en een nieuwe passende functie te geven als iconische plek.
- We onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om een nieuwe functie te vinden voor het Oude Raadhuis.
- We maken onze cultuurhistorische (gebieds-)analyses compleet voor het hele grondgebied van de gemeente en zorgen voor inspiratiekaders voor initiatiefnemers en ontwikkelaars als hulpmiddel bij het integreren van erfgoed binnen hun plannen.
- We werken mee aan het omgevingsplan en zorgen dat de bescherming van ons gebouwd erfgoed goed is verwerkt en waar mogelijk meer wordt toegespitst op de specifieke aanwezige waarden per locatie.

Het beroemde Herzberger gebouw (voormalig Centraal Beheer) met de Pakhoektorens

Cultuurlandschappen

De landschappen rondom Apeldoorn, en met name op de Veluwe, hebben bijzondere historische waarde. Bescherming daarvan moet met de invoering van de Omgevingswet overgaan in het omgevingsplan. Met het in kaart brengen van de landschappelijke waarden is al veel ervaring. Er is geen bijzondere actie nodig, anders dan een vinger aan de pols houden bij het opstellen van het omgevingsplan. Het is belangrijk dat de waarde niet alleen geborgd wordt in wetten maar ook dat het besef ervan bij inwoners en bezoekers groeit. De geschiedenis van het landschap (en ook van de archeologie) laten we terugkomen in het ontwerpen van nieuwe stedelijke ontwikkelingen. Daarmee krijgen die gebieden ook een onderscheidend karakter.

- Met informatie in het landschap, audio-tours en andere middelen, vergroten we de bekendheid met de bijzondere geschiedenis van het landschap.
- We helpen ontwikkelaars van nieuwe woongebieden om onze kennis van de ondergrondse en bovengrondse geschiedenis van de gemeente toe te passen in nieuwe ontwerpen. We maken voor te ontwikkelen gebieden een cultuurhistorische analyse (CHA) en inspiratiedocumenten.
- We werken mee aan het omgevingsplan en zorgen dat de bescherming van onze cultuurlandschappen goed is verwerkt.

Het Apeldoorns Kanaal is een bijzonder cultuurlandschap voor Apeldoorn

Archeologie

Daar waar archeologie zich meestal onder de grond bevindt, maakt deze voor de Veluwe een uitzondering. Hier zijn veel archeologische vindplaatsen ook nog zichtbaar aan het maaiveld, denk aan de vele grafheuvels, sporen van onze middeleeuwse ijzerwinning of sporen uit de tweede wereldoorlog. Tussen deze zichtbare vindplaatsen, zit nog een schat aan informatie in de bodem verborgen. Daarom is, net als in de rest van Nederland, bepaald dat bij bodemingrepen archeologisch onderzoek uitgevoerd moet worden. In Apeldoorn maken we hiervoor gebruik van een archeologische kenniskaart die vertaald is naar een archeologische beleidskaart. Zo kunnen we doelmatig bepalen waar verder onderzoek nodig is en waar niet.

- Aan het einde van deze notaperiode zijn nieuwe kennis en inzichten in de archeologie opgenomen in en vertaald naar een geactualiseerde archeologische beleidskaart.
- Als bij een ontwikkeling een archeologische vindplaats wordt aangetroffen, zorgen we voor inspiratie in de gebiedsontwikkeling.
- We werken mee aan het omgevingsplan en zorgen dat de archeologische beleidskaart goed is verwerkt.

Tussen de boodschappen in een supermarkt in Loenen worden archeologische vondsten tentoongesteld

Talentontwikkeling

Illustratie Erik Nieuwenhuis

Talentontwikkeling gaat over persoonlijke ontwikkeling en groei, ongeacht je leeftijd. Ongeacht of je trompet speelt in de plaatselijke harmonie of in een professioneel orkest. Toptalenten én beginnende talenten hebben elkaar nodig. Zonder toptalenten is er geen inspiratiebron voor beginners, zonder brede deelname aan cultuur geen basis voor de top.

De vragen

Om richting te geven aan de keuzes in het beleid kijken we naar Talentontwikkeling vanuit de volgende vragen:

- Zijn er knelpunten in de huidige manier waarop talent kans krijgt?
- Is er bij talentontwikkeling een goede verdeling over centrum, wijken en dorpen?
- Is de huidige verdeling van functies over de organisaties en de accommodaties toekomstbestendig?
- Op welke onderdelen van talentontwikkeling willen we accenten leggen?

Optreden dansgroep Phoenix tijdens het Open Paleisweekend (foto: Manfred Tenner)

De antwoorden

Knelpunten:

- We zien bijna 100% dekking voor de eerste kennismaking met cultuur op school. Vervolgactiviteiten daarbuiten zijn veelal incidenteel en missen structuur. Het wegvallen van de traditionele muziekschoolfunctie van Markant wordt voor een deel opgevangen in het Cursushuis. Maar een brede toegankelijke en samenhangende structuur voor talentontwikkeling waarbij de vele aanbieders een plaats hebben is nog niet ontwikkeld.
- Talentontwikkeling bij kinderen met belangstelling voor geschiedenis staat nog in de kinderschoenen en zou meer ontwikkeld moeten worden.
- Door het ontbreken van (kunst)vakopleidingen in Apeldoorn (met uitzondering van de Fotovakschool) stromen er weinig jonge kunstenaars en vakmensen binnen. Wel krijgen we met het NJON en Orkest De Erepijs jonge talenten in Apeldoorn.
- Het ontbreekt Apeldoorn aan broedplaatsen voor professionele kunstenaars.
- Voor Orkest De Erepijs is de huisvesting een probleem.

Verdeling over centrale voorzieningen en dorpen en wijken:

Met name voor kinderen en jongeren is er een goed decentraal aanbod maar vooral binnenschools. Juist deze doelgroepen moeten meer dicht bij huis/school worden aangesproken op hun talent. Op het gebied van (pop)muziek is er decentraal aanbod in samenwerking tussen Gigant en Don Bosco.

Verdeling over organisaties:

Bijna iedere organisatie onderneemt wel iets op het gebied van educatie en participatie. Er zijn ook initiatieven van particuliere docenten en niet-gesubsidieerde aanbieders. Met uitzondering van het succesvolle Cultuurmenu ontbreekt het aan voldoende samenhang en samenwerking.

Accenten bij talentontwikkeling:

De gemeente hoeft niet bij alle talentontwikkeling een rol te pakken. Het organiseren van een zogenaamde 'doorlopende keten' kan maar beperkt. We concentreren ons in ieder geval op activering van kinderen en het eerste vervolg daarop.

Apeldoorn mist (kunst)vakopleidingen. Daardoor is er weinig aanwas van jonge kunstenaars en vakmensen. Voor de professionele talenten nemen we het model van NJON, de Young Composers Meeting en het pop-talentenprogramma GRAS (Gigant) als inspiratie. We richten ons op jonge talenten die zich hier presenteren en ontwikkelen in de disciplines Kunst Openbare Ruimte, (buiten)Fotografie en Muziek en Erfgoed. We streven naar concentratie van de activiteiten in één periode voor meer herkenbaarheid. Zo bouwen we aan specifiek profiel van talentontwikkeling in Apeldoorn. Voor Erfgoed gaan we samenwerken met het MBO-HBO op het gebied van vakontwikkeling.

Optreden NJON met Jong Metropool in Radio Kootwijk (foto Veerle Bastiaanssen)

Actiepunten talentontwikkeling

➤ *Organisatie*

Gigant wordt nadrukkelijker het Talentenhuis op het gebied van amateurkunst. Dé organisatie voor talentontwikkeling en participatie in alle disciplines, met een evenwichtige aanpak voor een brede basis en doorstroommogelijkheden. Het krijgt een coördinerende en initiërende rol. Gigant werkt daarin samen met andere culturele organisaties, verenigingen en particuliere initiatieven. De rol van het Platform Amateurkunst wordt versterkt en door het talentenhuis ondersteund.

➤ *Activeren*

Ieder kind wordt dicht bij huis uitgedaagd actief te worden op het gebied van Cultuur en Erfgoed. We volgen het succesvolle model van 'Sportstimulering' en gaan daarmee samenwerken. Het aanbod komt van de culturele organisaties die wij subsidiëren, maar het is zeker ook een kans voor de amateursector. Erfgoed is nadrukkelijk onderdeel hiervan. We maken hierover prestatieafspraken. De

coördinatie leggen we bij Gigant neer.

➤ *Ontwikkelen*

De initiatieven die nu incidenteel worden genomen voor verdere talentontwikkeling zijn versnipperd over particuliere docenten en organisaties en niet voor ieder kind bereikbaar. We vragen Gigant daarin coördinerend op te treden en, samen met particuliere docenten, het Platform Amateurkunst, de Apeldoornse Muziekfederatie, de Apeldoornse Korenfederatie, de nieuwe stichting JAMM, en eventueel andere organisaties, in kaart te brengen wat nodig is voor een betere toegankelijkheid. We reserveren budget voor pilots en een vervolg daarop.

➤ *Toptalenten*

Het model van NJON en de Young Composers Meeting en de artist-in-residence projecten van bijvoorbeeld Orpheus en ACEC of de projecten van GRAS (Gigant), zijn inspiratiebron voor verdere ontwikkeling van de rol van Apeldoorn als gemeente van jonge talenten. Door concentratie (in de zomermaanden) vergroten we de herkenbaarheid. Ook zien we in samenwerking een rol voor de ISMA (Internationale Stichting Masterclasses Apeldoorn) Er komt budget voor masterclasses, gezamenlijke organisatie en programmering. Organisaties dragen ook zelf bij.

➤ Voor Orkest De Ereprijs gaan we de knelpunten in de huisvesting helpen oplossen. Mogelijke besparingen in kosten komen ten goede aan de uitbouw van de Young Composers Meeting.

➤ Om op het gebied van fotografie meer zichtbaarheid te geven aan jonge talenten stellen we een jaarlijkse prijs beschikbaar voor een talent van de Fotovakschool, met een werkopdracht buitenfotografie.

➤ We gaan mogelijkheden zoeken om broedplaatsen te realiseren voor professionele kunstenaars.

Vakmanschap is de ambachtelijke variant van talentontwikkeling. Een opleiding tot molenaar, het smeden van ijzeren sierwerk of het restaureren van een monument, het vraagt om vakkennis. Deze vakkennis is hard nodig, voor nu en in de toekomst.

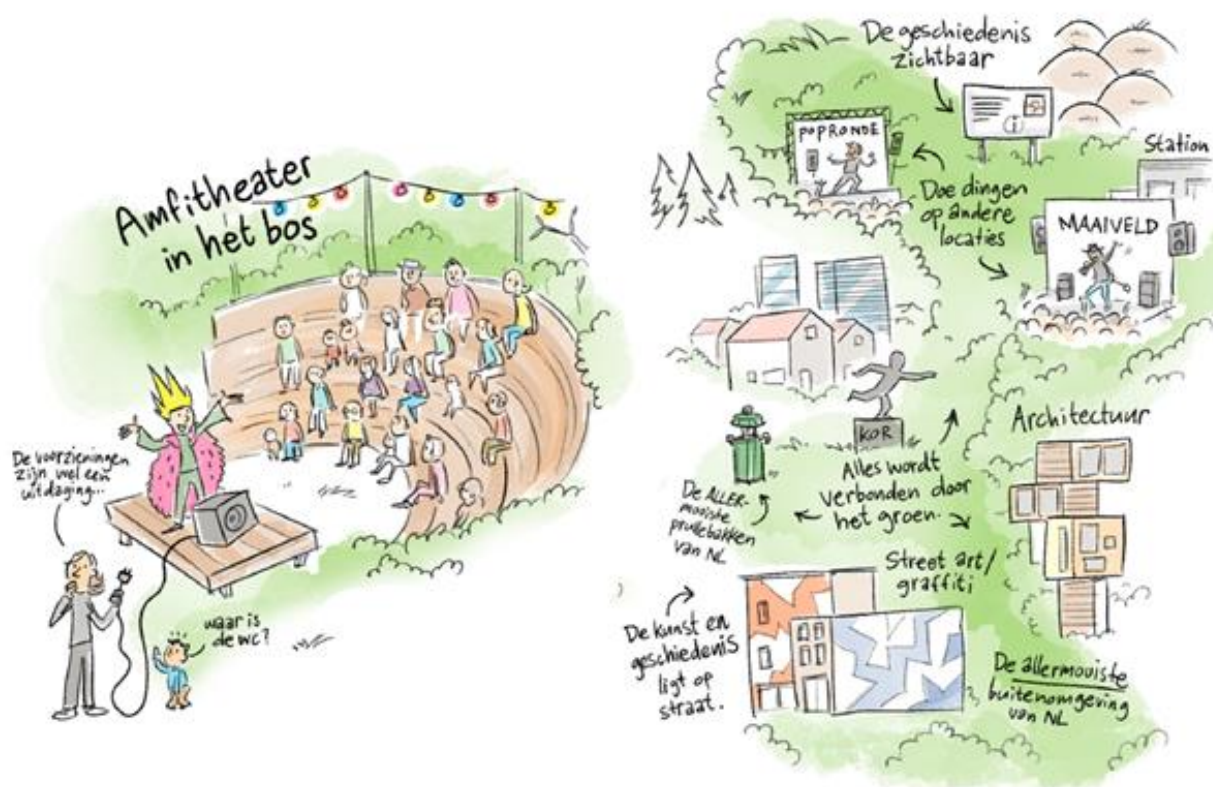
- We gaan onderzoeken wat de mogelijkheden zijn tot samenwerken met het MBO- en HBO-onderwijs op het gebied van erfoedopleidingen.
- We blijven de opleiding tot vrijwillig (water)molenaar voor 100% vergoeden.
- Zowel op het gebied van cultuur, cultuurhistorie en archeologie zetten we onze deuren open voor jong organisatorisch talent om binnen de gemeentelijke organisatie stage-opdrachten, stages en traineeships te volgen.

Vrijwilligers bij de Middelste Molen

Buitenbeleving

Buitenbeleving

Illustratie Erik Nieuwenhuis

Onze buitenruimte is dé plek waar iedereen samen kan komen, laagdrempelig en om de hoek. Als hoofdstad van de Veluwe zijn we ook schatdrager van de natuur en het (archeologisch) erfgoed om ons heen. Juist omdat we ons daarmee onderscheiden kan de potentie van de (groene) buitenruimte meer benut worden. Om te beginnen als podium en ontmoetingsplaats. Daarbij is het benutten van de buitenruimte een manier om meer mensen te bereiken met Cultuur en Erfgoed.

De vragen

Om richting te geven aan de keuzes in het beleid kijken we naar Buitenbeleving vanuit de volgende vragen:

- Hoe kunnen we de buitenruimte optimaal benutten als podium voor Cultuur en Erfgoed?
- Welke invulling/ programmering zien we voor ons?
- Zijn er knelpunten?
- Is er een goede verdeling over centrum, wijken en dorpen?

Verbeelding van de koningslijn op een stroomkast door Guido Nieuwendijk (foto Rob Voss)

De antwoorden

Het benutten van de buitenruimte:

De buitenruimte kan meer dan tot nu toe al gebeurt, het podium zijn waarbij mensen samenkomen rondom optredens van bijvoorbeeld muziek en theater. Daarnaast zien we kansen in het vergroten van betrokkenheid op plekken door de verhalen uit de geschiedenis meer beleefbaar te maken. Daar waar nog historische objecten of overblijfselen aanwezig zijn, volstaat vaak het toevoegen van informatie. Op de plekken waar dit niet meer het geval is, biedt het toevoegen van een erfgoedverbeelding uitkomst. Buitenbeleving is ook een manier om beeldende kunst in een dagelijkse vanzelfsprekendheid te brengen, door kunst in de openbare ruimte. De natuur die Apeldoorn omringt is bijzonder en is ook landelijk heel bekend. Zonder dat te geforceerd te maken, willen we dit meer benadrukken.

Welke invulling zien we voor ons:

In eerste instantie denken we aan de amateurverenigingen die in hun eigen omgeving optreden, of juist op een andere locatie. Bij culturele en erfgoedevenementen als Maaiveld, Pleinmarkt, Open Monumentendagen is de buitenruimte vanzelfsprekend. Kunst in de Openbare Ruimte zal vooral professioneel worden vormgegeven. Erfgoedverbeeldingen worden opgepakt vanuit Het grote verhaal van Apeldoorn, ook inwoners kunnen hier een initiatief voor nemen via de regeling in het Erfgoedfonds.

Zijn er knelpunten:

Buitenpodia zijn in potentie voldoende aanwezig, zoals bijvoorbeeld in het Oranjepark of Zuiderpark of in de dorpen Beekbergen en Hoenderloo, en niet alle podia hebben een fysieke markering nodig. Maar de spreiding en de zichtbaarheid van de podia moet wel in

kaart gebracht worden. De kosten zijn soms hoger dan nodig omdat er specifiek apparatuur moet worden gehuurd. Als we meer programmering willen dan moet die ook gecoördineerd worden.

Verdeling centrum, wijken en dorpen:

Het beleid voor de Kunst in de Openbare Ruimte in de afgelopen jaren werpt vruchten af en biedt kansen om uit te bouwen. Ook qua erfgoedverbeeldingen hebben we grote stappen gezet, wat smaakt naar meer. Zo is er in de buitenruimte nog veel meer te vertellen en te laten zien over de geschiedenis van wijken en dorpen. Want weten waar je woont en werkt, zorgt voor verbinding met je omgeving. Niet alleen voor en door onze inwoners, maar ook voor onze toeristen en recreanten voegen we zo betekenis aan de buitenruimte toe.

De kinderkaravaan van Orpheus rijdt langs verschillende parken in de stad

Actiepunten buitenbeleving

- In de verschillende wijken en dorpen en in het centrum van de stad zorgen we voor goede openlucht-faciliteiten voor optredens. Er komt een coördinator met werkbudget.
- Apeldoorn groeit uit tot toonaangevende gemeente op het gebied van kunst in de openbare ruimte. ACEC ontwikkelt zich tot bovenlokaal debat-, experimenteer- en expertisecentrum op dat gebied.
- We gaan werken aan de realisatie op de lange termijn van de Big Five: vijf iconische kunstobjecten in het buitengebied. En gaan door met het plaatsen van kunstwerken in de wijken en dorpen.

- Bij projecten door kunstenaars (in de drie focusdisciplines) die we ondersteunen wordt de buitenbeleving centraal gesteld.
- In de prestatieafspraken met de culturele organisaties vragen we hen bij te dragen aan de buitenruimte als podium en museum.
- De lijn uit de vorige nota om betere informatie te geven met bijvoorbeeld informatievoorziening bij historische plekken en bij kunst in de openbare ruimte zetten we door. We doen dat ook op voor de hand liggende manieren bijvoorbeeld aansluitend bij grote ontwikkelingen, bij herinrichting van de openbare ruimte of bij al geplande werkzaamheden. Zoals bij nieuwe of te vervangen straatnaamborden.
- Het grote verhaal van Apeldoorn wordt hét vehikel om nog sterker in te zetten op de beleefbaarheid van het erfgoedverhaal in de buitenruimte. We onderzoeken of en hoe we hieromheen een (externe) organisatie kunnen bouwen met trekkracht en werkbudget.

Kunstwerk Vruchtlichamen van Maartje Korstanje in de Heeze (foto Rob Voss)

5. Hoe gaan we het beleid uitvoeren

Het beleid Cultuur en Erfgoed kent in de uitvoering belangrijke verschillen. Mede door de wettelijke en regulerende taken binnen het Erfgoedbeleid wordt het grootste deel van de inzet binnen het gemeentelijk apparaat uitgevoerd. Daarnaast worden initiatieven in de gemeente, waaronder die van de vele vrijwilligers, ondersteund met subsidies. Het Cultuurbeleid wordt vrijwel geheel door externe organisaties uitgevoerd, die overwegend door ons worden gefinancierd. In de komende beleidsperiode gaan we meer inzetten op samenwerking. Daarmee kan het werk dat gedaan wordt effectiever en efficiënter worden.

Uitvoering erfgoed

Reguliere taken erfgoed

Veel uitvoering krijgt vorm binnen de reguliere taakuitoefening, binnen het gemeentelijk apparaat, op het gebied van de monumentenzorg. Zoals de advisering op het gebied van onderhoud en restauratie en bij verbouwings- en (monumenten)vergunningaanvragen. Bij grotere transformatieopgaven en gebiedsontwikkelingen wordt meegedacht, maar ook bij kleinere omgevingsplanwijzigingen wordt de expertise ingebracht. Hierbij gaat het zowel om het gebouwd erfgoed, de cultuurlandschappen als de archeologie. Door het laten uitvoeren van inventarisaties en onderzoeken houden we onze (achtergrond)informatie op peil en onderhouden we een representatief monumentenbestand en een actuele archeologische beleidskaart. Daarnaast werken we aan het actueel houden van onze erfgoedregistratie voor het DSO (Digitale Structuur Omgevingswet).

Samenwerking ruimtelijke domein

Op het gebied van gebiedsontwikkeling en het zichtbaar maken van erfgoed in de directe woonomgeving werken we samen met de afdelingen in het ruimtelijk domein. We werken mee in projectgroepen waar een erfgoedcomponent aanwezig is. En maken indien nodig inspiratiedocumenten en kaders voor gebiedsontwikkeling.

Samenwerking Commissie Omgevingskwaliteit

Een onafhankelijke commissie die adviseert over rijksmonumenten en rijksbeschermden gezichten is een wettelijk vereiste. In Apeldoorn wordt deze taak uitgevoerd door de Commissie Omgevingskwaliteit (CieO). Daarnaast toetst de commissie bouwplannen en omgevingsvergunningen aan het welstands- en monumentenbeleid. De commissie bewaakt daarmee de algehele omgevingskwaliteit. Met haar onafhankelijke advies- en toetsingsrol borgt de commissie daarnaast de continuïteit en zorgvuldigheid van planbeoordelingen. De wijze waarop deze samenwerking vorm heeft, is verwoord in de erfgoedverordening en de welstandsverordening

Samenwerking Erfgoedpartijen

Ook buiten het stadhuis werken we nauw met verschillende erfgoedpartijen samen. De belangrijkste spelers zijn CODA en alle organisaties die verenigd zijn in het Erfgoedplatform Apeldoorn (EPA). We gaan onderzoeken wat er nodig is om Het grote verhaal van Apeldoorn verder te brengen om meer uitvoering te kunnen geven aan de beleving van erfgoed.

Afstemming en samenwerking cultuurbeleid

In het cultuurbeleid in deze nota worden met organisaties afspraken voorgesteld op het gebied van educatie en participatie, kennisdeling en lezen en schrijven. We sluiten met

Erfgoed daarbij aan.

Specifieke projecten

Voor onderzoek naar de herontwikkeling van het Hertzbergerpand en een verkenning van de mogelijkheden voor een invulling van het Oude Raadhuis is een specifieke projectaanpak nodig.

Subsidies

Het erfgoedfonds blijft. De verschillende regelingen binnen het erfgoedfonds worden daarbij nog flexibeler uitwisselbaar en waar nodig houden regelingen op en komen nieuwe regelingen erbij. Jaarlijks wordt het Erfgoedfonds daarmee actueel gehouden. Daarnaast kijken we naar de mogelijkheden om aan te sluiten bij de projectregeling Cultuur en regelingen als de Initiatievenmakelaar. We gaan Cultuur en Erfgoed daarin ook meer één gezicht geven.

Organisatie subsidies

In de komende periode zijn er meerjarige subsidies voor:
CODA, Erfgoedplatform Apeldoorn en de Stichting Apeldoornsche Bosch.

Kantoorpand architect Wiarda aan de Christiaans Geurtsweg

Uitvoering cultuur

Samenwerken aan synergie

Er is op meerdere gebieden samenwerking tussen de culturele organisaties. Toch willen we met hen het gesprek aan om te werken aan meer en ook nieuwe opbrengst van samenwerking. We zullen de organisaties vragen initiatieven te nemen waarbij samenwerking kan leiden tot betere efficiency en effectiviteit. Bijvoorbeeld bij coördinatie van overlappende activiteiten en doelgroepen, programmeren op locatie, communicatie en publieksbereik. Hieronder valt ook de samenwerking tussen amateurverenigingen en professionele organisaties. Ten slotte wordt inhoudelijk en organisatorisch de samenwerking met Erfgoed-initiatieven gezocht.

Subsidies

Het grootste deel van de subsidies gaat naar drie grote en drie kleinere organisaties; CODA, Orpheus, Gigant, ACEC, NJON en Orkest en Erepijs. In de uitvoering van het beleid in deze nota geldt voor hen het volgende.

Alle organisaties zal worden gevraagd bij te dragen aan de doelen in deze nota, zoals, innovatie van het aanbod, beleid nieuwe doelgroepen, programmering wijken en dorpen, participatie kinderen.

CODA

We gaan afspraken maken over de verhouding centraal en decentraal en de lange termijngevolgen van het afnemende ledenaantal en uitleningen. De brede functie van de bibliotheek leent zich voor samenwerking met de ontmoetingspunten. Voor het museumdeel komen er afspraken over samenwerking met ACEC en de stichting Wilhelminaring.

Orpheus

Bij de afspraken over activiteiten in wijken en dorpen denken we eerder aan pop-up voorstellingen dan aan vaste podia. De ingezette traditie van lokale producties, zoals 'Zwitsal' en het meer betrekken van professionele makers bij Apeldoorn vinden we belangrijk. Ook de functie voor amateurs onderstrepen we.

Gigant

We gaan aan Gigant meer inspanning vragen op het gebied van participatie, amateurkunst en educatie. Gigant wordt hét talentenhuis voor de amateurs in alle disciplines. De Talentontwikkelingsfunctie voor professionele popmuziek blijft ook bij Gigant. Voor het poppodium wordt nog in 2024 een scenario-onderzoek gestart.

ACEC

ACEC ontwikkelt zich tot centrum voor Kunst in de Openbare Ruimte met bovenlokale uitstraling. ACEC gaat hierin samenwerken met de stichting Wilhelminaring. ACEC spelen in de lokale en regionale kunstenaars-community. Op beide gebieden gaat samenwerking met de museumfunctie van CODA een wederzijds versterkende rol spelen.

NJON

De organisatie is beperkt in omvang en heeft een belangrijke landelijke en provinciale taak en financiering. NJON is tevens op meerdere manieren actief verbonden aan Apeldoorn. We vragen NJON, zoveel mogelijk, bij te dragen aan met name de kennismaking met en het inspireren van jonge kinderen. De vele grotere en kleinere concerten die zij jaarlijks in

Apeldoorn geven willen we daarbij zoveel mogelijk behouden.

Orkest De Ereprijs

Ook Orkest De Ereprijs wordt grotendeels gefinancierd vanuit landelijke en provinciale gelden. Onze bijdrage richt zich op huisvestingskosten en een deel activiteitskosten. Een activiteit als de Doe Maar Mee band (samen met Phion en Orpheus) en De Young Composers Meeting passen in onze lijn Talentontwikkeling. We willen extra inzet daarop. We gaan op zoek naar een oplossing voor de huisvesting.

NIEUWE MEERJARIGE SUBSIDIES IN DE BASIS

Apeldoorn Photo. Om de fotografie te versterken financieren we de subsidie die Apeldoorn Photo nu uit de projectenregeling krijgt in de basis.

St. Wilhelminaring Ook stichting Wilhelminaring krijgt meerjarige subsidie. We maken mogelijk dat er een aanmoedigingsprijs voor jong talent komt.

Maaiveld. We geven Maaiveld de kans zich verder te ontwikkelen. We reserveren meerjarig budget maar maken per jaar afspraken op basis van een gezamenlijk evaluatie.

Culturele Pleinmarkt. Om een einde te maken aan de onzekerheid voor toekenningen uit het evenementenbeleid krijgt de stichting meerjarige subsidie.

Muziektent Oranjepark. Om een einde te maken aan de onzekerheid voor toekenningen uit de projectenregeling krijgt de stichting Muziektent Oranjepark meerjarige subsidie.

ISMA (internationale stichting masterclasses Apeldoorn) krijgt meerjarige zekerheid voor hun activiteiten

Makersregeling

Er komen subsidiemogelijkheden voor producties van professionele kunstenaars.

Projectenregeling/ incidentele bijdragen

De projectenregeling blijft. De ambities in deze nota worden een criterium. Er komen mogelijkheden voor incidentele bijdragen voor knelpunten bij amateurverenigingen.

Regeling amateurkunst

De regeling amateurkunst blijft in 2025 ongewijzigd. We gebruiken dat jaar om te onderzoeken wat de beste manier is om de amateurkunst te ondersteunen. Onder meer omdat veel amateurkunst nu buiten deze subsidie valt. Vanaf 2026 introduceren we een nieuwe aanpak.

Het Oranjepark tijdens een optreden in de Muziektent

6. Financiën en risico's

Met deze nota bouwen we aan de toekomst van het Cultuur-en Erfgoedbeleid van Apeldoorn, in het licht van de groeiende gemeente. Dit brengt een grotere budgetbehoefte met zich mee. Hiervoor vragen we ook een inzet van de culturele organisaties maar voorzien ook dat we daarmee niet de ontwikkeling in gang kunnen zetten die we in deze nota beargumenteerd hebben.

Prestatieafspraken

De organisaties zijn nog maar net hersteld van de coronaperiode. Toch menen we dat we aan hen nu weer kunnen vragen mee te denken in de uitvoering van het beleid. Concreet betekent dit dat we in de prestatieafspraken zullen vragen meer te doen binnen de speerpunten en doelen uit deze nota.

Ontwikkelen

We vinden het belangrijk dat de organisaties zich inspannen om de doelen uit deze nota te realiseren, maar beseffen dat de ontwikkelingen die we voorstaan hiermee nog niet voldoende van de grond kunnen komen. We nemen in de begroting budgetten op om initiatieven te ondersteunen.

Verschil maken

Op een aantal onderwerpen investeren we intensiever. Omdat deze activiteiten niet in het eerste jaar direct tot wasdom kunnen komen, wordt de groei van budgetbehoefte gefaseerd. Met de organisaties maken we afspraken over de uitvoering. Door de budgetten in onze begroting gefaseerd door te voeren, hebben we ook de mogelijkheid om vinger aan de pols te houden en desgewenst aanpassingen te doen in de verdeling tussen de organisaties en activiteiten.

Matching

De doelen in deze nota bieden ook mogelijkheden voor verwerving van andere geldstromen door de organisaties. Dit vliegwieleffect kan tot stand komen omdat wij hiervoor ook budgettaire ruimte creëren.

Concluderend

Realisatie binnen prestatieafspraken worden onderwerp van de subsidieverlening. De onderwerpen zijn in deze nota bij de actiepunten genoemd. Om ontwikkelingen op gang te krijgen ramen we aanvullend een behoefte van €734.000 in 2025 olopend tot €1.184.000 vanaf 2028. Met die groei kunnen we betekenisvol verschil maken waardoor we ook andere geldstromen op gang krijgen.

In onderstaande tabel is dat verwerkt in het totaaloverzicht van de exploitatie van Cultuur en Erfgoed. In 2024 is totaal €20.820 exploitatiebudget beschikbaar voor Cultuur en Erfgoed. Daaronder vallen ook interne kosten binnen de gemeente voor formatie en uitvoering wettelijke taken. De drie uitvoeringslijnen zoals in de tabel opgenomen zijn in de praktijk minder scherp begrensd. In alle drie ontwikkelingsrichtingen spelen de organisaties en de activiteiten uit het Fundament een rol.

Exploitatiebudget x € 1.000	2024	2025	2026	2027	2028 e.v.
Cultuur	20.100	20.100	20.100	20.100	20.100
Erfgoed	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100
Fundament		259	309	309	309
Buiten		125	125	125	125
Talentontwikkeling		350	550	725	750
Totaal	21.200	21.934	22.184	22.359	22.384
<i>Bedragen exclusief indexering</i>					

Risico's

Budgettaire proces

Over de inhoud van deze nota zijn in het afgelopen jaar bijeenkomsten en gesprekken geweest met alle partijen in onze gemeente op het gebied van cultuur en erfgoed. In de laatste fase van de totstandkoming van de nota is een gemeentebrede ombuigingsoperatie aan de orde gekomen in verband met een begrotingstekort wat wordt voorzien vanaf 2026. Wij gaan in deze nota in op de situatie op dit moment en geven een helder beeld van wat er in de uitvoering nodig is.

Mocht de uitkomst van de debatten over noodzakelijke ombuigingen van invloed zijn op het hier gepresenteerde budget, dan is het risico groot dat we de ambities niet volledig en overtuigend kunnen realiseren. Datgene wat we aan de organisaties kunnen vragen binnen de prestatieafspraken bij de subsidieverlening, is beperkt. De coronapandemie heeft ons geleerd dat de cultuur- en erfgoedsector weliswaar veerkrachtig en flexibel is, maar niet eindeloos tegen een stootje kan. Gebleken is dat we als gemeente zelf een stabiele factor moeten zijn. Zonder aanvullend budget zal het ook onmogelijk zijn voor de organisaties om aanvullende externe gelden op te halen. Deze zijn altijd gebonden aan matching. Ten slotte is er het risico op de langere termijn dat Apeldoorn in de landelijke ontwikkelingen van het Cultuur- en Erfgoedbeleid, bij gebrek aan voldoende profiel ook onvoldoende kan profiteren van de nieuwe mogelijkheden voor partnerschap vanaf 2029. Aan dat profiel moet meerjarig consistent worden gewerkt.

Beheersing uitvoeringsrisico

Veranderingen kosten tijd en er moeten ook mogelijkheden zijn voor bijstellingen. Daarom maken we met de organisaties die we subsidiëren wel meerjarige basisafspraken maar gaan we ook jaarlijks in gesprek over de resultaten van de ambities.

Bijlagen

Toelichting Fundament

Monumentenzorg

Apeldoorn heeft een representatief monumenten-bestand dat tot 1990 is bijgewerkt. De archeologische en cultuurhistorisch waardevolle objecten, elementen en gebieden per tijdsbeeld worden hiermee behouden voor toekomstige generaties, zodat Het grote verhaal van Apeldoorn blijvend verteld kan worden.

Binnen de gemeente Apeldoorn zijn:

- 213 rijks- en 1429 gemeentelijke monumenten
- 3 rijks- en 3 gemeentelijke beschermde gezichten (*)
- 2135 beeldbepalende panden (**)
- 45 archeologische rijksmonumenten en geen gemeentelijk monumenten (***)

(*) Voor de naoorlogse en post '70 periode zijn nog 6 gemeentelijk beschermde gezichten in behandeling. En naast beschermde gezichten kunnen ook cultuurhistorisch waardevolle structuren, gebieden en landschappen via het omgevingsplan worden beschermd.

(**) Onder beeldbepalende panden verstaan we ook karakteristieke panden

(***) Naast de rijksbeschermd archeologische vindplaatsen zijn nog tientallen vindplaatsen en gebieden met een archeologische verwachting beschermd via de archeologische beleidskaart.

Culturele-en Erfgoedorganisaties*

Het Cultuurbeleid wordt vrijwel geheel uitgevoerd door de culturele organisaties. De professionele zijn:

Orpheus is het grootste culturele podium van Apeldoorn en de wijde regio. Het theater staat in de landelijke top vijf en is ook medeproducent van landelijk reizende voorstellingen. Door deze positie komt het bezoek voor producties in de grootste zaal ook uit de rest van Nederland én profiteert Apeldoorn van een uitgebreid aanbod. Orpheus produceert ook lokaal voorstellingen, heeft een functie voor de amateurkunst en een uitgebreid community programma met Open Podium, Middagje Uit en Orpheus JONG. Orpheus is projectmatig aanwezig in de wijken en dorpen en biedt structureel programmering voor het primair en voortgezet onderwijs. De congresfunctie genereert bezoek aan Apeldoorn en eigen inkomsten voor Orpheus, die weer terugvloeien naar het culturele en community programma.

CODA bestaat uit de openbare bibliotheek met een centrale vestiging in het centrum, filialen en jeugd/buurtbiebs in de wijken én een CODA Bus voor de wijken, dorpen en schoolpleinen. Met het Taalhuis werkt CODA aan taalachterstanden en is Informatiepunt Digitale Overheid. CODA is ook ons museum met collecties moderne kunst en vormgeving

en beheert en exposeert de collectie historie van Apeldoorn en regio en is onlangs een Erfgoedhuis gestart en heeft een satelliet voor het Herinneringscentrum Apeldoornsch Bosch. CODA heeft ook een ExperienceLab voor nieuwe technieken. CODA biedt structureel educatieve programma's voor het onderwijs, vanuit al haar functionaliteiten. Binnen de maatschappelijke opgaven van CODA ligt de focus op een geletterde samenleving; het bevorderen van geletterdheid en leesplezier, kunnen participeren in een informatiesamenleving.

GIGANT is een poppodium voor concerten en clubnachten, een filmtheater, cursushuis en centrum voor amateurkunst, cultuureducatie en -participatie. Het poppodium van GIGANT is als actief onderdeel van het Nederlandse clubcircuit de enige plek in Apeldoorn met een professionele pop- en danceprogrammering. Het filmtheater biedt een hoogwaardige programmering van (arthouse) films met randprogrammering. GIGANT ondersteunt en faciliteert met o.a. talentontwikkelingsplatform GRAS lokaal muzikaal talent, om ook regionaal en landelijk voet aan de grond te krijgen. Cultuurwijzer van GIGANT werkt als bemiddelaar, makelaar, adviseur en organisator in het primair en voortgezet (speciaal) onderwijs en het MBO en voert de regie in de feitelijke kennismaking met cultuur, in nauw samenspel met scholen en cultuuraanbieders. In het Cursushuis werkt GIGANT samen met een scala aan partners in kunsteducatie. GIGANT biedt ook ruimte als podium voor amateurkunstenaars en is in het sociale domein zeer actief met participatie- en inclusieprojecten voor en met speciale doelgroepen.

ACEC (Apeldoorns Centrum voor Eigentijdse Cultuur) ACEC is een presentatie-instelling en faciliteert stadsdebatten en is de organisatie van kunstopdrachten voor de openbare ruimte. Presentatie-instellingen vormen de plek waar vernieuwende en experimentele beeldende kunst voor het eerst in aanraking komt met het publiek. Hier krijgen hedendaagse kunstenaars de kans om hun werk te tonen en nieuw werk te ontwikkelen, vaak beginnende en opkomende kunstenaars. Deze instellingen bieden een platform waar talent tot bloei kan komen, waar artistiek onderzoek ruimte krijgt en waar het publiek wordt uitgedaagd met nieuwe artistieke uitingen. Ze zijn ingebed in een bredere culturele infrastructuur, waarin ook kunstacademies, kleine kunstenaarsinitiatieven, broedplaatsen, gastateliers, tweede en derde fase instellingen, galeries en musea hun plaats hebben. ACEC is gepositioneerd tussen kleine lokale initiatieven en de museale functies in. De uitstraling is lokaal, regionaal met landelijke potentie.

NJON Nationale Jeugdorkesten Nederland (NJON) is dé organisatie waar de beste jonge musici van Nederland vanaf 14 jaar tot en met young professionals zich ontwikkelen op het gebied van ensemble- en orkestspel. Met meerdere orkesten en het jaarlijkse festival Muziekszomer Gelderland als boegbeelden, zet NJON zich in voor de brede ontwikkeling van de jonge musici en de moderne, Nederlandse muzieksector. De projecten met ruim 450 musici per jaar worden in en vanuit Apeldoorn ontwikkeld en leiden tot uitvoeringen, participatie- en sociaalmaatschappelijke programma's, waarvan er elk jaar 70 in en rond Apeldoorn plaats vinden. Interdisciplinaire samenwerkingen, repertoire van klassiek symfonische tot nieuwe muziek, jazz en pop, en het optreden op ongebruikelijke locaties en voor zeer diverse publieksgroepen komen aan bod. NJON vervult met projecten voor scholen, kinderen en amateurmuzikanten ook een belangrijke, inspirerende rol binnen de gehele keten van muzikale talentontwikkeling.

Orkest de Erepijs is hét ensemble van Oost-Nederland dat hedendaagse muziek uitvoert en speciaal laat componeren. De Erepijs organiseert in Apeldoorn al dertig jaar de befaamde International Young Composers Meeting. Er worden jaarlijks rond de 15 concerten gegeven in Apeldoorn, waaronder de spraakmakende concertserie Aardlek in ACEC en Gigant, met gastsprekers uit kunst en wetenschap. De Erepijs voert actief

beleid op samenwerking en het aangaan van nieuwe verbindingen tussen hedendaagse muziek, andere kunstvormen, educatie en talentontwikkeling. Voorbeelden in Apeldoorn hiervan zijn Doe Maar Mee Band, combinaties met Apeldoorn Photo, deelname aan Royal Light Festival en Maaiveld Festival. " Daarnaast organiseert De Ereprijs luisterconcerten voor het onderwijs.

Overige niet-gesubsidieerde aanbieders:

Naast de door ons gesubsidieerde organisaties spelen ook particuliere initiatieven een rol in het culturele leven in de gemeente. Dit varieert van muziekdocenten, voor een deel georganiseerd in het samenwerkingsverband SPMA (Stichting Particuliere Muziekdocenten Apeldoorn) en kunstenaars met een individuele lespraktijk, tot aan organisaties als de Guitarschool of Tim Koldenhof Producties.

Vrijwilligersorganisaties en verenigingen. Er zijn in Apeldoorn zo'n honderd verenigingen voor amateurkunst, waaronder veel op het gebied van muziek en theater. Het Platform Amateurkunst, de Apeldoornse Muziekfederatie en de Apeldoornse Korenfederatie vertegenwoordigen ieder op eigen wijze een belangrijk deel van de muziekverenigingen.

Apeldoorn Photo Apeldoorn Photo is hét overkoepelende platform voor alle fotografie activiteiten in Apeldoorn en omstreken. E zijn ontmoetingen waarbij fotografie centraal staat (Fotocafé's) en Apeldoorn Photo faciliteert de Stadsfotograaf. Verder is er een online galerij die 24/7 de mogelijkheid biedt om online exposities te bezichtigen. Daarnaast bundelen zij diverse fotografische activiteiten die zich vanuit Apeldoorn Photo presenteren.

De stichting Wilhelminaring De Stichting Wilhelminaring is actief om beeldhouwkunst in de openbare ruimte onder de aandacht te brengen. Dit doen ze met een landelijke, tweejaarlijkse oeuverprijs voor toonaangevende kunstenaars. De winnende kunstenaar maakt een beeld voor het Sprengenpark. Gekoppeld aan deze prijs is een opdracht aan de sieradenkunstenaar voor het ontwerp van de Wilhelminaring en een dichter voor een begeleidend gedicht bij het kunstwerk. Tevens verzorgt CODA een expositie van het werk van de winnende kunstenaar. Op deze manier worden diverse cultuurdisciplines samengebracht. De Wilhelminaring is een Apeldoorns initiatief met landelijke uitstraling.

Internationale Stichting Masterclasses Apeldoorn De stichting organiseert Masterclasses op het gebied van muziek met internationale deelnemers.

Erfgoedplatform Apeldoorn. Vrijwel alle erfgoedorganisaties in Apeldoorn (23 stuks in totaal) zijn verenigd in het Erfgoedplatform Apeldoorn. Van een professionele organisatie als CODA tot de vele verenigingen en stichtingen die zich met ons erfgoed bezighouden.

Vrijwilligers. Naast de genoemde vrijwilligersorganisaties zijn vrijwilligers op tal van gebieden actief, zoals bijvoorbeeld bij de Muziektent Oranjepark, Culturele Pleinmarkt, Apeldoornsch Bosch, maar ook binnen alle professionele organisaties die in deze nota genoemd zijn.

**Voor uitgebreidere informatie over de organisaties verwijzen we naar de websites. Zie voor de adressen hieronder.*

Organisaties:

CODA [CODA Apeldoorn - museum, bibliotheek, archief en ExperienceLab \(coda-apeldoorn.nl\)](http://coda-apeldoorn.nl)

Gigant [GIGANT](#) | [Filmtheater](#) | [Poppodium](#) | [Cursushuis](#) | [Cafe](#) | [Apeldoorn](#) | [Filmtheater](#) | [Poppodium](#) | [Cursushuis](#) | [Cafe](#) | [Apeldoorn](#)

Orpheus [Theater Orpheus](#)

NJON [Home - NJON](#)

Orkest De Ereprijs [HOME \(ereprijs.nl\)](#)

ACEC [Home | ACEC](#)

Erfgoedplatform Apeldoorn [EPA Homepage | Erfgoed Platform Apeldoorn](#)

Het Apeldoornsche Bosch [Herinneringscentrum Apeldoornsche Bosch - Home](#)

Culturele Pleinmarkt [Home | Culturele PleinMarkt | Festival Amateurkunst Apeldoorn](#)

Muziektent Apeldoorn [Stichting Muziektent Oranjepark | Zondagmiddag concerten Oranjepark Apeldoorn \(muziektentapeldoorn.nl\)](#)

Stichting Wilhelminaring [Wilhelminaring - landelijke oeuverprijs voor beeldhouwkunst](#)

Apeldoorn Photo [HOME - Apeldoorn Photo](#)

Platform amateurkunst [Home - Platform Amateurkunst Apeldoorn](#)

Apeldoornse Korenfederatie <https://www.apeldoornsekorenfederatie.nl/>

Stichting Vrienden van de Grote Kerk: www.vriendenvandegrotekerk.nl.

Jaarverslagen:

CODA: [Alle jaarverslagen van CODA \(coda-apeldoorn.nl\)](#)

Gigant: [GIGANT-Jaarverslag-2022_LR.pdf](#)

Orpheus: [Jaarverslag_2022_Schouwburg_en_Congrescentrum_Orpheus_N.V.-ongetekend.pdf](#)

Orkest De Ereprijs: [Jaarverslag_2022_Vereniging_De_Ereprijs_1.pdf](#)

ACEC: [Home | ACEC](#)

NJON: [Jaarverslagen - NJON](#)

Het Apeldoornsche Bosch [Herinneringscentrum Apeldoornsche Bosch - Jaarverslagen](#)

EPA: <https://www.erfgoedplatformapeldoorn.nl/over-ons/jaarverslagen/>

-Rapportage inwonerpanel (zie bijgevoegd document)

Cultuur- en erfgoedonderzoek 2023

Bewonerspanel gemeente Apeldoorn

Datalab, november 2023

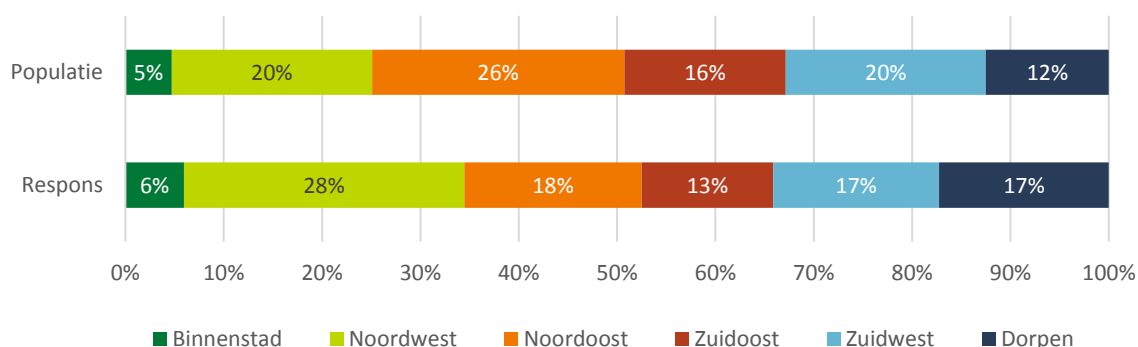
Inleiding

In oktober 2023 is het Bewonerspanel gevraagd om hun mening te geven over cultuur en erfgoed. In dit rapport worden de eerste resultaten van dit onderzoek besproken. Er zijn 5.566 panelleden uitgenodigd om deel te nemen aan het onderzoek.

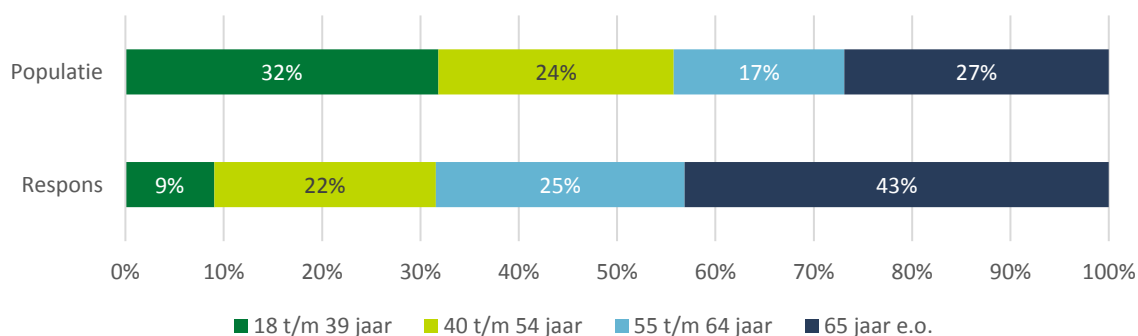
In totaal hebben 2.295 panelleden de enquête volledig ingevuld. Van deze groep deelnemers was 55% man, 44,5% vrouw en van 0,5% was het geslacht anders of onbekend. Als we naar alle inwoners van Apeldoorn kijken is de verdeling man/vrouw ongeveer gelijk (dus 50% man en 50% vrouw).

Figuur 1a en 1b laten de samenstelling van de groep respondenten zien naar stadsdeel en leeftijdsklasse in vergelijking met de populatie (= alle inwoners van Apeldoorn¹).

Figuur 1a Verdeling respons en populatie naar stadsdeel

Figuur 1b Verdeling respons en populatie naar leeftijdsklasse

Als we de verdeling van de respondenten over de stadsdelen vergelijken met de totale populatie (figuur 1a) valt op dat deze redelijk overeen komen met elkaar. Respondenten uit stadsdeel

¹ Stand januari 2023

Noordwest en de dorpen zijn wat oververtegenwoordigd, respondenten uit met name stadsdeel Noordoost juist ondervertegenwoordigd. Toch zijn de verhoudingen redelijk vergelijkbaar, waardoor er geen grote correctie hoeft te worden toegepast op dit onderdeel.

Hoe anders is dit voor de verdeling naar leeftijdsklasse. Figuur 1b laat zien dat de respondenten in de lagere leeftijdsklassen ondervertegenwoordigd zijn. Vooral de groep respondenten in de leeftijd van 18 t/m 39 jaar is erg klein. De uitkomsten van deze groepen inwoners moeten daarom zwaarder worden meegewogen. Andersom kunnen we concluderen dat de groepen respondenten van 55 t/m 64 jaar en 65 jaar en ouder juist relatief groot is. Om hun stem niet te zwaar te laten meetellen, worden de uitkomsten van deze groepen juist wat afgezwakt. Hieronder lichten we dit nog wat verder toe.

Weging

Om eventuele over- of ondervertegenwoordiging van bepaalde groepen respondenten in vergelijking met de totale populatie te corrigeren is een weegprocedure toegepast. Dit betekent dat de samenstelling van de totale groep respondenten op een aantal kenmerken (in dit geval: leeftijdsklasse, geslacht en stadsdeel) naast de samenstelling van alle inwoners van Apeldoorn is gelegd en waar nodig is gecorrigeerd. De samentelling van de respons is dan exact gelijk aan de populatie. De uitkomsten van het onderzoek zijn daarmee representatief voor alle inwoners van Apeldoorn, ook als ze worden uitgesplitst naar stadsdeel, geslacht of leeftijdscategorie.

Betrouwbaarheid van de uitkomsten

Met een respons van bijna 2.300 kunnen betrouwbare en nauwkeurige uitspraken worden gedaan over heel Apeldoorn en ook over de verschillende achtergrondkenmerken stadsdeel, geslacht of leeftijd. Naarmate de respons kleiner wordt, bijvoorbeeld doordat we bepaalde uitkomsten uitsplitsen naar leeftijdscategorie van de respondent, neemt de betrouwbaarheid en/of nauwkeurigheid ook af.

Een betrouwbaarheidspercentage geeft de kans aan dat we bij herhaling van het onderzoek dezelfde resultaten krijgen. Meestal wordt er gewerkt met een betrouwbaarheidspercentage van 95%. De nauwkeurigheid is de afwijking van de werkelijkheid. Naarmate de respons lager wordt, nemen de zogenoemde betrouwbaarheid en nauwkeurigheid af. Om dit laatste te illustreren volgen hieronder twee voorbeelden.

- Er hebben 2.295 panelleden meegedaan met het onderzoek. Van hen geeft 81% (1.860 respondenten) aan dat ze geen enkele vorm van amateurkunst beoefent. Bij een betrouwbaarheidsniveau van 95% zou de nauwkeurigheid 2% zijn. Dit betekent dat dat het percentage inwoners dat geen enkele vorm van amateurkunst beoefent in werkelijkheid tussen de 79% en 83% zou liggen als de gehele populatie de enquête zou hebben ingevuld.
- Kijken we naar dezelfde vraag, maar richten we ons alleen op de leeftijdsgroep 18 t/m 39 jaar, dan zien we dat 87% (633 personen) niet aan amateurkunst doet. Bij een

betrouwbaarheidsniveau van 95% is de nauwkeurigheid in dit geval 4%. Dit betekent dat het percentage inwoners tussen de 18 en 40 jaar dat geen enkele vorm van amateurkunst beoefent in werkelijkheid tussen de 83% en 91% zou liggen als de gehele populatie van 18 t/m 39 jaar de enquête zou hebben ingevuld. De range waarbinnen het daadwerkelijke antwoord ligt is wat groter geworden in vergelijking met het eerst voorbeeld van de totale groep respondenten. Dat komt doordat de groep respondenten tussen 18 en 40 jaar veel kleiner is dan de totale groep van 2.295 respondenten.

Het kan voorkomen dat opgetelde percentages in deze rapportage boven 100% uitkomen. Dit is geen fout, maar wordt veroorzaakt doordat de percentages in de figuren afgerond worden weergegeven. Het kan ook zijn dat de respondenten meerdere antwoorden per vraag konden selecteren, waardoor het aantal antwoorden groter is dan het aantal respondenten. Dit wordt in de tekst verder toegelicht.

Resultaten eerder uitgevoerd cultuur- en erfgoedonderzoek

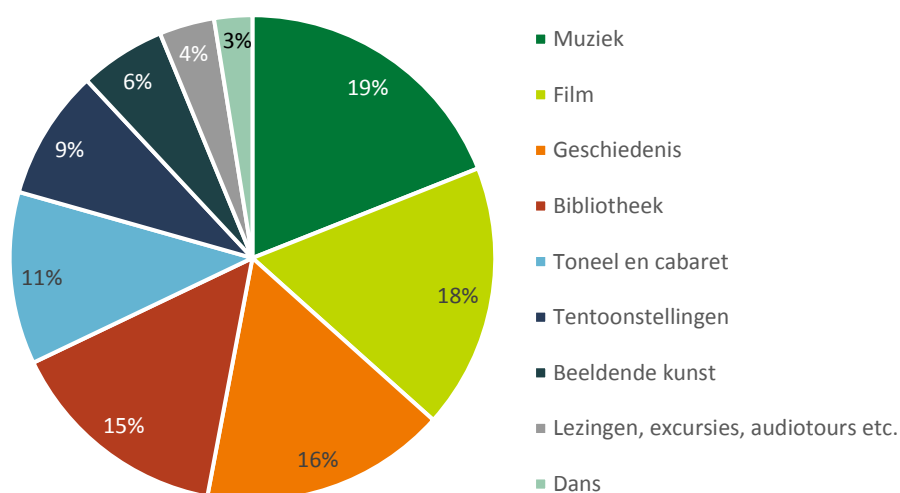
In 2019 is een vergelijkbare cultuur- en erfgoedpeiling uitgevoerd. Een deel van vragen die gesteld zijn in het huidige onderzoek komen overeen met de vragen in het onderzoek van 2019, maar in sommige gevallen is de vraagstelling anders. Waar de vraagstelling identiek is, wordt de uitkomst van het onderzoek van 2019 meegenomen in dit rapport, zodat de uitkomsten kunnen worden vergeleken. Als de vraagstelling is gewijzigd of de vraag niet in het onderzoek van 2019 voorkwam, wordt enkel de uitkomst van het onderzoek van 2023 getoond.

Aanbod cultuur en erfgoed in de gemeente Apeldoorn, als bezoeker

De eerste vragen in het onderzoek gaan over wat de inwoners van Apeldoorn vinden van het aanbod van cultuur en erfgoed. Welk aanbod heeft hun interesse? En van welk aanbod vinden zij dat dit van toegevoegde waarde is voor gemeente Apeldoorn?

Als eerste kijken we naar de interesse van de inwoners van Apeldoorn. Figuur 2 laat zien dat de meeste inwoners interesse hebben in cultureel aanbod op het gebied van muziek, film en geschiedenis. Lezingen en dans kunnen op minder belangstelling rekenen.

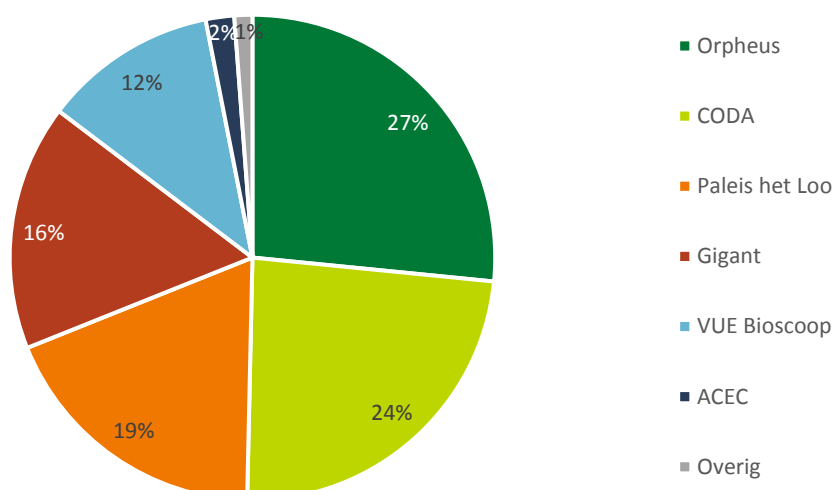
Figuur 2 Interesse inwoners als bezoeker op het gebied van cultuur en erfgoed (n= 5.827)

Men kon maximaal 3 onderdelen aanvinken die men interessant vindt waar het gaat om het aanbod van cultuur en erfgoed. Figuur 2 toont de verdeling van het totaal aan aangevinkte antwoorden (wat in totaal uitkomt op 5.827). Muziek werd 1.100 keer aangevinkt. Zetten we dit aantal af tegen het totale aantal respondenten van 2.295, dan blijkt dat muziek door nagenoeg de helft van respondenten als interessant wordt bestempeld. Ongeveer 7% van alle respondenten vindt aanbod op het gebied van dans interessant.

Apeldoorn kent een aantal bekende culturele voorzieningen. Aan het panel is gevraagd welke van deze voorzieningen zij als belangrijk achten voor de gemeente. In figuur 3 staan de resultaten van deze vraag. Ook voor deze vraag geldt dat er maximaal 3 voorzieningen konden worden geselecteerd.

Figuur 3 Volgens de inwoner voor Apeldoorn belangrijkste culturele voorzieningen (n= 6.212)

Orpheus en CODA zijn de 2 meest genoemde antwoorden. Samen zorgen ze voor meer dan de helft van het totaal aan gekozen antwoorden. Orpheus en CODA worden door 73% respectievelijk 65% van alle respondenten aangevinkt. ACEC en de optie 'overig' worden minder vaak als belangrijk gezien, mogelijk omdat ze minder bekend zijn bij de inwoners. Onder de 1% 'overig' wordt onder andere de bibliotheek (wat eigenlijk onder CODA valt), Apenheul en Bluescafé genoemd.

Naast culturele voorzieningen komen ook cultuurevenementen aan bod. De tabel hieronder geeft een overzicht van de cultuurevenementen die de inwoners van gemeente Apeldoorn belangrijk vinden voor hun gemeente. Er konden bij deze vraag maximaal 5 evenementen worden gekozen. De middelste kolom toont hoe vaak dit antwoord is gekozen, de rechter kolom door hoeveel respondenten.

Tabel 1 Volgens de inwoner voor Apeldoorn belangrijkste culturele evenementen (n= 7.318)

Cultuurevenement	% antwoord	% respondent
Drakenbootfestival	17%	59%
Openlucht Bioscoop	12%	43%
Zondagmiddagconcerten	12%	43%
Nacht van Apeldoorn	10%	37%
Culturele Pleinmarkt	10%	34%
Roots in the Woods	9%	32%
Royal Light Festival	8%	28%
NJO Muziekszomer Gelderland	5%	17%
Stadsoase	4%	14%
Popronde Apeldoorn	4%	13%
Apeldoorn fotofestival	3%	12%
Wintercircus	3%	9%
Festival Maaiveld	2%	7%
Young Composersmeeting	1%	4%
The Big Draw	0%	1%
Totaal	100%	352%

Tabel 1 laat zien dat het Drakenbootfestival volgens de inwoners van Apeldoorn het belangrijkste culturele evenement is voor de gemeente. In 17% van alle antwoorden werd dit evenement gekozen. Bijna 60% van alle respondenten heeft het Drakenbootfestival als antwoord aangevinkt. Naast het Drakenbootfestival werden ook het Openlucht Bioscoop, Zondagmiddagconcerten en de Nacht van Apeldoorn relatief vaak geselecteerd. Gemiddeld werd er op deze vraag per respondent 3,5 antwoord aangekruist.

Dit onderzoek gaat over zowel cultuur als erfgoed. Onderstaande tabel gaat over de voor Apeldoorn belangrijkste erfgoedevenementen. Net als de vraag over cultuurevenementen, konden er maximaal 5 antwoorden worden gekozen. Erfgoed lijkt iets minder te leven dan cultuur, gezien het wat lagere gemiddeld aantal antwoorden per respondent dat is gegeven (2,8).

Tabel 2 Volgens de inwoner voor Apeldoorn belangrijkste erfgoedevenementen (n= 6.217)

Erfgoedevenement	%	% respondent
Koningsdag	24%	69%
Open Monumentendagen	23%	66%
Stoomtreinfestival Terug van Toen	17%	48%
Prinsessendagen het Loo	7%	21%
Verhaal van Gelderland	7%	18%
Maand van de Geschiedenis	5%	13%
Indische en Molukse Zomer	4%	11%
Nationale Molendag	3%	10%
Historisch Café	3%	8%
Nationale Kerkendag	3%	8%
Nationale Archeologiedagen	3%	8%
Nationale Orgeldag	2%	5%
Totaal	100%	284%

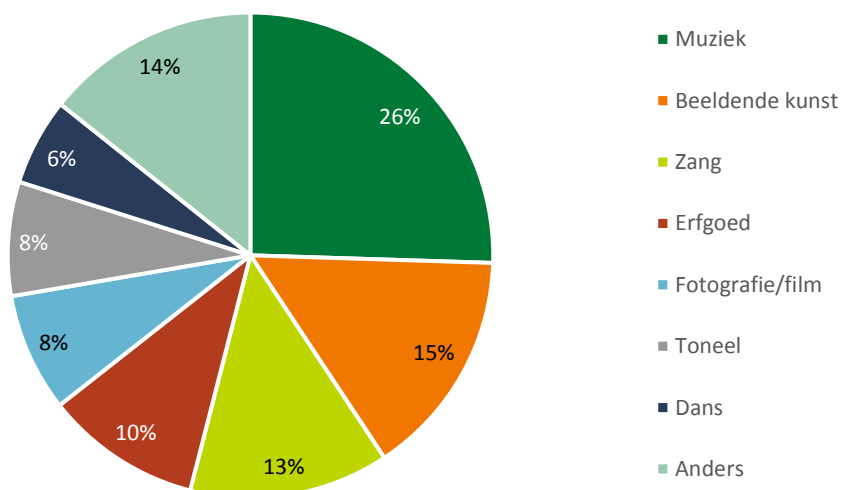
Koningsdag, Open Monumentendagen en het Stoomtreinfestival zijn volgens de inwoners van Apeldoorn de belangrijkste erfgoedevenementen voor de gemeente. Bijna 70% van alle respondenten koos de 2 eerstgenoemde evenementen, waardoor ze samen voor bijna 50% van alle antwoorden zorgen.

Aanbod cultuur en erfgoed in de gemeente Apeldoorn, als beoefenaar

Naast het bezoeken van evenementen of voorzieningen op het gebied van cultuur en erfgoed kan de inwoner van Apeldoorn ook zelf deelnemer/beoefenaar zijn op het gebied van erfgoed of cultuur. Daarover gaat het in dit hoofdstuk.

Uit de resultaten van de enquête blijkt dat ongeveer 5% van alle inwoners van Apeldoorn als professional actief is in de culturele-/erfgoedsector. Let wel: dit is afgeleid uit de respons en geen telling. Het cijfer kan daarom afwijken van het percentage dat in andere onderzoeken, bijvoorbeeld van het CBS, wordt genoemd. Onderstaand figuur laat zien in welke disciplines ze aangeven actief te zijn. Ongeveer een derde van hen geeft aan in meer dan 1 discipline actief te zijn.

Figuur 4 Disciplines waarin Apeldoornse professionals in cultuur- en erfgoedsector actief zijn (n= 104)

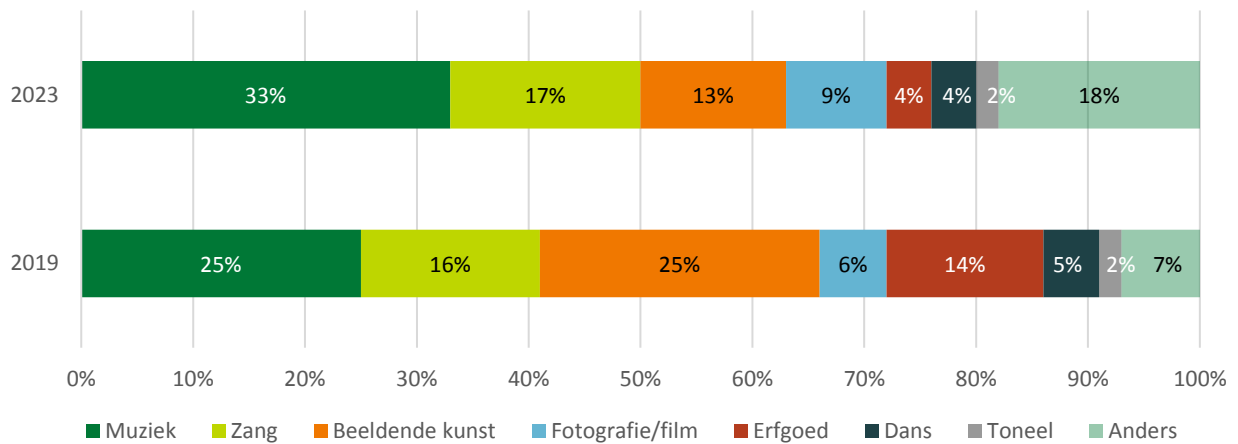

De meest professionals zijn actief in de muziek, gevolgd door beeldende kunst en zang. In 14% van alle antwoorden kiezen de professionals de optie 'anders'. Hieronder noemen zij onder andere restaureren en renoveren van oude woningen, maar bijvoorbeeld ook schrijven van poëzie of vertalen.

Naast professionele beoefenaars in de cultuur- en erfgoedsector zijn er ook vragen gesteld aan het panel over beoefening op amateurniveau. Ongeveer 19% van de inwoners van Apeldoorn van 18 jaar of ouder geeft aan op amateurniveau beoefenaar in de culturele- of erfgoedsector te zijn. In 2019 was dat nog 13%. Figuur 5 laat voor beide jaren zien in welke discipline de amateurbeoefenaars actief waren/zijn. Uit de figuur blijkt dat men in 2023 vaker in de muziek actie is in vergelijking met 2019. Dat gaat ten koste van beeldende kunst en erfgoed. Ook is de antwoordoptie 'Anders' beduidend vaker

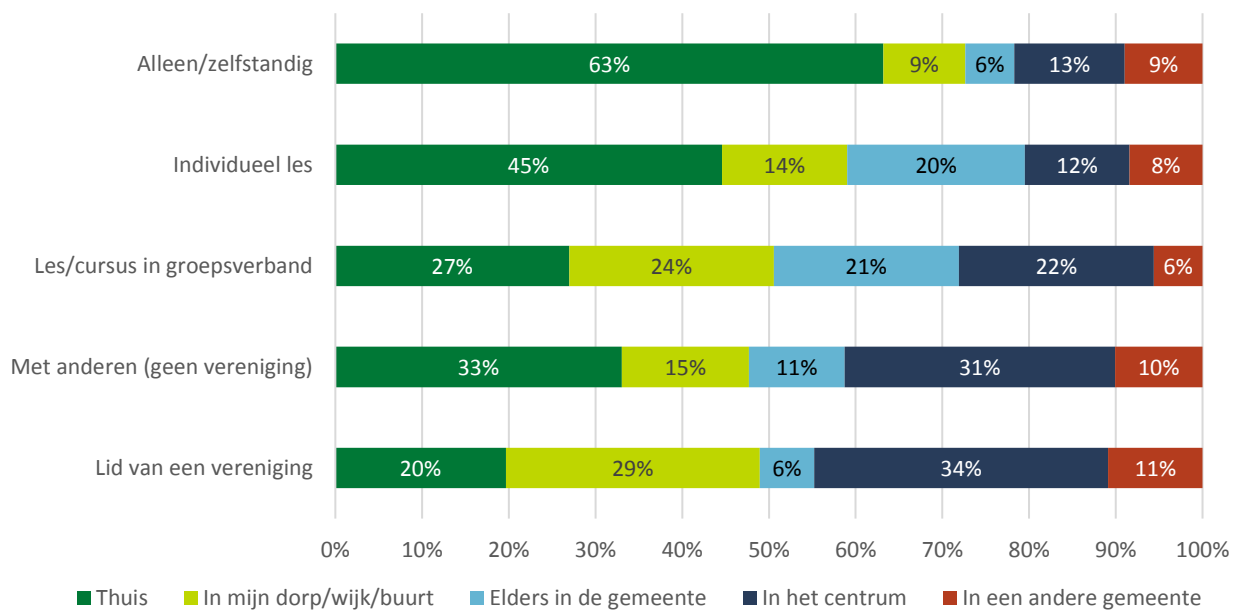
gekozen dan in 2019 het geval was. Onder andere sport, schilderen en scouting worden onder de optie 'Anders' genoemd.

Figuur 5 Disciplines waarin Apeldoornse amateurs in cultuur- en erfgoedsector actief zijn (2023: n= 470)

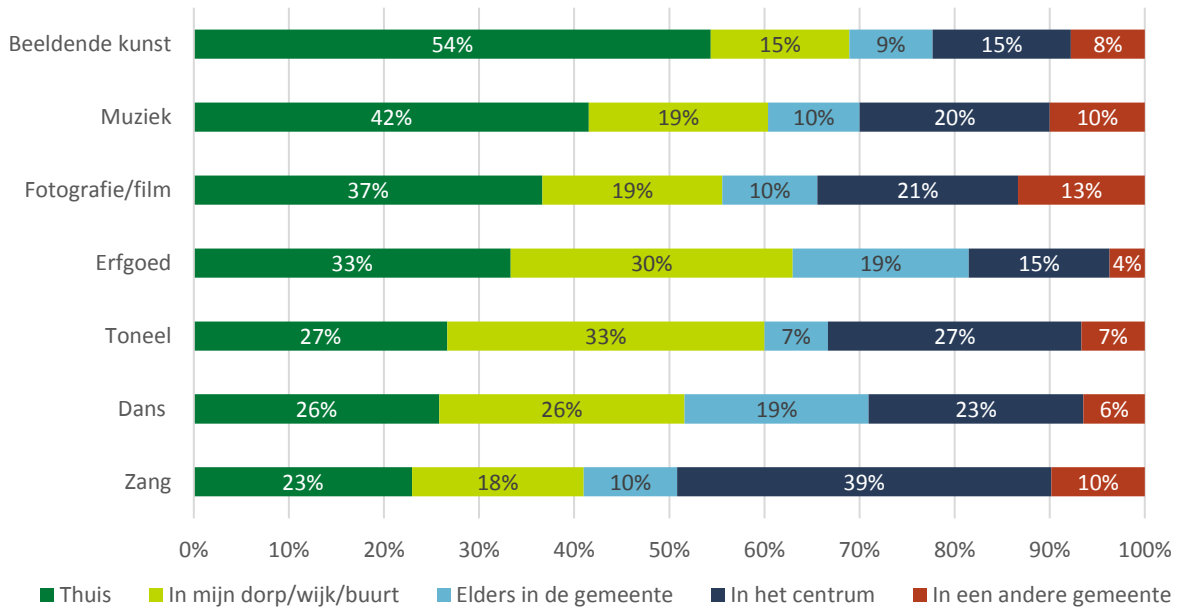
Naast de discipline is de amateurs op het gebied van cultuur en erfgoed ook gevraagd in welke vorm ze deze kunst beoefenen en op welke locatie. De uitkomst op deze vragen is in figuur 6 gecombineerd weergegeven. We zien dat wanneer men zelfstandig amateurkunst beoefent dit hoofdzakelijk thuis doet. Ook individuele lessen worden voornamelijk thuis gevolgd. Lessen of een andere vorm van beoefening in groeps- of verenigingsverband worden zowel thuis als elders uitgevoerd. Voor alle vormen van amateurkunstbeoefening geldt dat dit hoofdzakelijk binnen de gemeentegrenzen gebeurt.

Figuur 6 Vorm en locatie van beoefening kunst door amateurs in cultuur- en erfgoedsector (n= 442)

Nu we weten dat veel zelfstandig beoefenaars van amateurkunst dit thuis uitvoeren en beoefenaars van amateurkunst in groepsverband dit ook vaak buiten de deur doen, is het interessant om te kijken welke disciplines waar worden uitgevoerd. Hiervan geeft figuur 7 een overzicht.

Figuur 7 Locatie van beoefening van amateurkunst naar discipline (n= 499)

Figuur 7 laat zien dat meer dan de helft van de mensen die op amateurbasis aan beeldende kunst doet, dit thuis uitvoert. Na analyseren van de data zien we dat dit samenhangt met dat beeldende kunst vaak zelfstandig wordt beoefend. Voor zang geldt juist dat dit relatief vaak in een groep en mede daardoor ook vaak buitenshuis wordt beoefend. Sommige disciplines lenen zich meer voor het uitvoeren in eigen huis dan andere vanwege de aard van de discipline.

Cultuur en erfgoed in openbare ruimte

Cultuur

Er staan diverse kunstwerken in de openbare ruimte in gemeente Apeldoorn. Aan de panelleden is gevraagd welke kunstwerken in de openbare ruimte zij kennen. De tabel hieronder toont de uitkomst op deze vraag.

Tabel 3 Bekendheid inwoner met culturele kunstwerken in de openbare ruimte (n= 2.295)

Kunstwerk	
De Rode muur	83%
Reizend Zand	80%
De Notenkrakerr	60%
De Marken	47%
Vogelboot	21%
De Papierschepper	18%

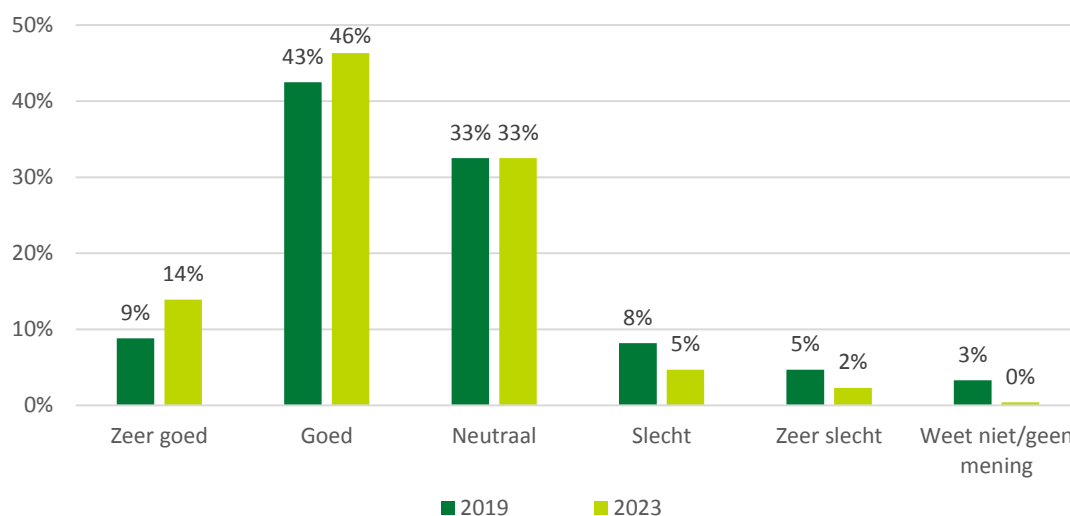

De Rode Muur is het kunstwerk wat bekend is bij de meeste inwoners van Apeldoorn, namelijk bij 83%. In het vorige onderzoek van 2019 lag dit percentage op ongeveer gelijke hoogte. Ook Reizend Zand is bij 80% van de inwoners bekend, wat beduidend meer is dan uit het onderzoek van 2019 naar voren kwam (toen kende 55% dit kunstwerk). Mogelijk heeft dit te maken met de recente heropening. Minder bekend zijn de Vogelboot en De Papierschepper. Mogelijk dat de situering/licging van de kunstwerken hier een oorzaak van is. Een andere oorzaak kan de omvang van het kunstwerk zijn.

Naast de bekendheid van de kunstwerken is de inwoners van Apeldoorn ook gevraagd naar de waardering van de kunstwerken. Figuur 8 laat zien dat men de kunstwerken in vergelijking met 2019 meer is gaan waarderen: een groter deel van de inwoners is (zeer) positief (2023: 60%, 2019: 52%) en een kleiner deel negatief (2023: 7%, 2019: 13%) .

Dat de waardering van kunstwerken is toegenomen, zien we terug in de reactie op de vraag over hoe belangrijk men het vindt dat de gemeente investeert in kunstwerken in de openbare ruimte. Meer dan de helft van alle inwoners vindt het (erg) belangrijk dat de gemeente in kunstwerken investeert, terwijl nog geen 20% dit onbelangrijk vindt. In 2019 vond men investeren door de gemeente in kunstwerken beduidend minder van belang.

Figuur 8 Waardering inwoners van cultuur/kunstwerken in openbare ruimte, 2019 en 2023 (2023: n= 2.295)

Erfgoed

Naast kunstwerken zijn er ook herinneringsmonumenten en erfgoedverbeeldingen waar te nemen in de openbare ruimte in gemeente Apeldoorn. Ook hiervan is de bekendheid en waardering onderzocht.

Tabel 4 Bekendheid inwoner met erfgoedverbeelding of herinneringsmonument in de openbare ruimte (n= 2.295)

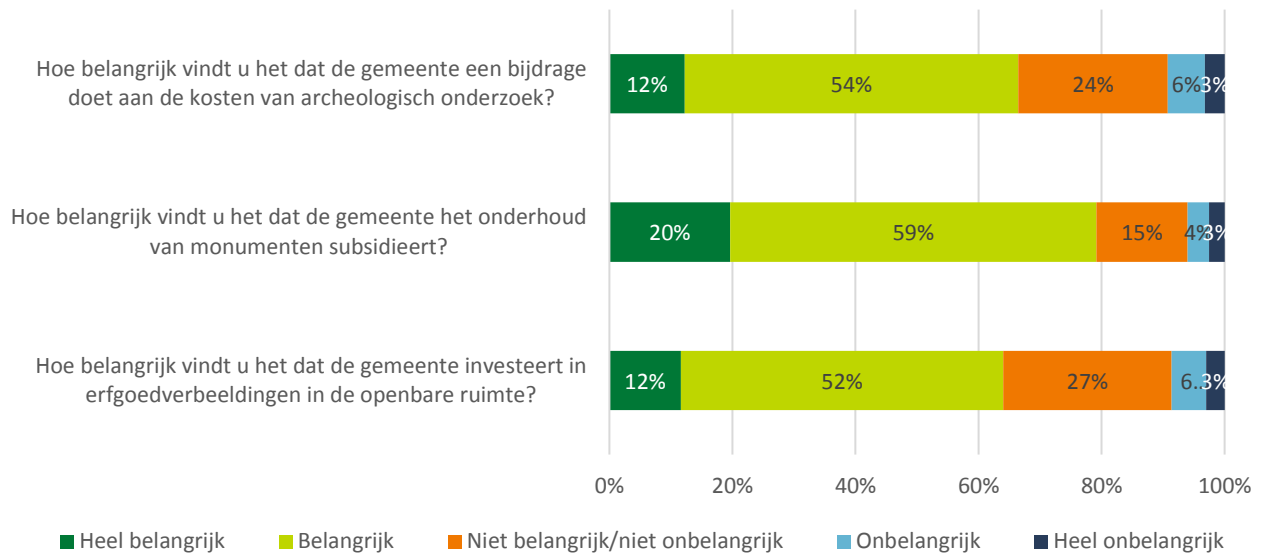
Erfgoedverbeelding/monument	Bekendheid (%)
Borstbeeld Willem I	95%
Monument Koninginnedag 2009	75%
Informatiebord Gasfabriek Stationsstraat	27%
Exodusmonument Beekbergen	22%
Kennisbank Spainkbos	8%
Stroomkast Koningslijn	7%

Het borstbeeld van Willem I en het herinneringsmonument van de aanslag van Koninginnedag 2009 zijn verreweg het meest bekend bij de inwoners van Apeldoorn. De overige vier genoemde verbeeldingen zijn duidelijk minder bekend bij de Apeldoorners. Hierin zien we grotere verschillen dan tussen de culturele kunstwerken. Dit wordt ook ondersteund door een andere uitkomst van het onderzoek, want minder dan de helft van de inwoners vindt dat er voldoende erfgoed zichtbaar is in de buitenruimte (in 2019 was dit nog 60%).

Zichtbaarheid en onderhoud van erfgoedverbeeldingen en monumenten vragen om investeren. In figuur 9 zijn resultaten van een drietal vragen opgenomen die laten zien dat de inwoner van Apeldoorn het gemiddeld genomen belangrijk vindt dat gemeente Apeldoorn in erfgoed en monumenten in de openbare ruimte investeert. Hoe groot deze investering mag zijn is niet uitgevraagd. Vergeleken met 2019 lijkt de inwoner het belangrijker te vinden dat er in het onderhoud van monumenten wordt geïnvesteerd door de gemeente. Het subsidiëren van het onderhoud van monumenten wordt in 2023 door 79% als (heel) belangrijk gezien, in 2019 was dat 68%. In beide jaren was het percentage dat dit (heel) onbelangrijk vindt slechts 7%.

Figuur 9 Belang van investeren van de gemeente in erfgoed, monumenten en archeologie (n= 2.295)

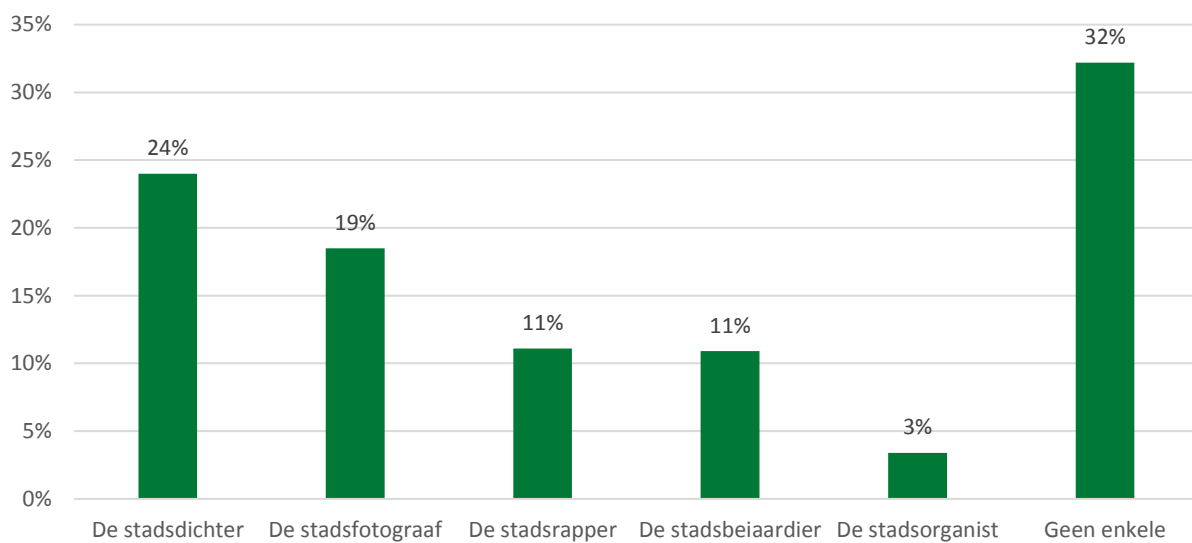
Het grote verhaal van Apeldoorn is een initiatief om de rijkdom en inspiratie uit het verleden ook een plek te geven in het heden. De erfgoedverbeeldingen en kunstprojecten in de buitenruimte sluiten aan bij de thema's die in Het grote verhaal van Apeldoorn terugkomen. Ondanks dat de website van Het grote verhaal van Apeldoorn al ruim een jaar bestaat, blijkt 75% van de inwoners dit initiatief niet te kennen.

Nieuw beleid cultuur en erfgoed

De gemeente is gestart met de voorbereiding van een nieuwe beleidsnota over cultuur en erfgoed. Om de nota aan te laten sluiten bij de vraag van de inwoners, zijn er een aantal verkennende vragen gesteld over wat de Apeldoornse vindt van een aantal aspecten van het gemeentelijke cultuurbeleid.

Gemeente Apeldoorn heeft een vijftal culturele stadsambassadeurs, die op hun eigen wijze de Apeldoornse cultuur uitdragen. Dat die ambassadeurs nog lang niet bij iedereen bekend zijn, blijkt wel uit onderstaand figuur. Een derde deel van alle inwoners heeft zelfs nog nooit van één van de vijf stadsambassadeurs gehoord. Toch zijn er ook inwoners die meer dan één ambassadeur kennen, zo blijkt uit het aantal antwoorden dat is gegeven.

Figuur 10 Bekendheid van culturele stadsambassadeurs (n = 3.500)

De inwoner van Apeldoorn vindt cultuur en erfgoed een belangrijk thema. Voor de komende beleidsperiode is geïnventariseerd waar de gemeente volgens de inwoners van Apeldoorn extra aandacht aan zou mogen geven. Figuur 11 op de volgende pagina laat de uitkomsten op deze vraag zien.

Behoud van monumenten en het organiseren van festivals en evenementen mogen wat de inwoner betreft extra aandacht krijgen in gemeentelijk beleid. Daarnaast vindt men ook de zichtbaarheid van en educatie over cultuur en erfgoed belangrijke aandachtsgebieden. De culturele stadsambassadeurs hoeven wat de inwoners betreft niet/nauwelijks extra aandacht te krijgen, ondanks dat ze dus ook nog lang niet bij iedereen bekend zijn. Onder de 2% 'Anders' wordt vaak genoemd dat men niet weet waar de gemeente extra aandacht aan moet besteden of vindt dat het geld beter gebruikt kan worden voor andere dingen, zoals het vergroten van de veiligheid in de gemeente.

Figuur 11 Punten waaraan de gemeente in komende beleidsperiode extra aandacht moet besteden (n = 5.599)

